

Ústav informácií a prognóz školstva
Oddelenie analýz a prognóz vysokých škôl

UPLATNENIE ABSOLVENTOV VYSOKÝCH ŠKÔL V PRAXI

I. etapa

Zamestnateľnosť a zamestnanosť absolventov vysokých škôl

Riešitelia:

PhDr. Marta Zvalová
PhDr. Ľubomíra Srnánková
Mgr. Júlia Hrušovská

Bratislava 2007

Úvod

Tendencia k dosiahnutiu čo najvyššieho vzdelania a zvyšovaniu vzdelanostnej úrovne obyvateľov je charakteristická pre školské politiky väčšiny európskych krajín a jej výsledkom je stále narastajúci počet absolventov s vysokoškolským vzdelaním. Druhou stranou tejto mince je konfrontácia s trhom práce.

Tematický okruh uplatnenia absolventov vysokých škôl je systémovým problémom a má strategický význam pre dlhodobý rozvoj vysokého školstva ako i efektívnosť hospodárskeho rozvoja. Z toho vyplýva, že problematika využívania získanej kvalifikácie, prípadná nezamestnanosť, ako i ďalšie aspekty tohto problému majú medzirezortný charakter a podiel rezortu školstva na ich riešení je významný.

Vytvorenie spätnej väzby medzi vysokými školami, štátnou správou, trhom práce a praxou je nevyhnutné práve z hľadiska určitej prepojenosti medzi prípravou študentov, budúcich absolventov jednotlivých vysokých škôl so súčasnými i budúcimi potrebami národného hospodárstva. Prehľady o absolventoch škôl, uchádzajúcich sa o zamestnanie sú len súhrnné štatistiky, ktoré síce dávajú rámcový obraz o nezamestnanosti absolventov, ale nemôžu postihnúť špecifiká jednotlivých odborov a najmä samotnú kvalitu zamestnanosti jednotlivých skupín absolventov vysokých škôl.

Úspešnosť vysokej školy je možné hodnotiť nielen z hľadiska počtu záujemcov o štúdium, ale aj z hľadiska uplatnenia ich absolventov na trhu práce. Informácií z tohto hľadiska zatiaľ nie je dostatok ale dá sa očakávať, že postupne začnú hrať stále výraznejšiu rolu pri voľbe vysokej školy zo strany stredoškolských študentov. So záujmom o vysokú školu sa zvyšuje aj počet nových študentov a tým samozrejme aj prílev peňazí. Z tohto hľadiska je pre úspešnosť vysokej školy v súčasnosti aj budúcnosti veľmi dôležité vedieť ako sa ich absolventi uplatňujú v praxi.

Tento druh informácií je zároveň veľmi užitočný pre centrálné orgány a taktiež pre potreby sledovania a usmerňovania regionálneho rozvoja.

Výskumy takéhoto charakteru sa môžu stať nástrojom prispievajúcim k efektívnosti umiestnenia a využitia ľudských zdrojov ako i podpory sociálnej spravodlivosti v prístupe ku vzdelaniu a uplatneniu v praxi. Získané poznatky môžu mať dôležitú funkciu pri naplňaní práva jedinca na slobodu rozhodovania o vlastnom živote na základe aktuálnych informácií o perspektívach uplatnenia pri výbere študijného odboru a smerovaní celoživotného vzdelávania.

Sledovanie problematiky uplatnenia absolventov vysokých škôl sa v našom zameraní výskumu sústreďuje najmä na dva hlavné záujmové okruhy. V prvej etape skúmania je to najmä hľadisko zamestnanosti absolventov tzn. vykonávania platenej práce, čo má značný praktický význam a vplyv na rozhodovanie štátnej správy ale aj tvorbu stratégie vysokej školy, pretože zachytáva väzbu medzi príležitosťami pre absolventov na trhu práce a ich využitím a tiež hodnotenie predpokladov, ktoré pre absolventov vstupujúcich na trh práce vytvorilo štúdium na vysokej škole. Okrem toho sa v ďalšej etape skúmania problematiky uplatnenia absolventov zameriavame aj na širšie súvislosti a to na zisťovanie reálneho naplňovania pracovných aspirácií absolventov. V tejto súvislosti sa pozeráme na uplatnenie absolventov vysokých škôl vo viacerých rovinách a to všeobecné uplatnenie vo vyštudovanej profesijnej oblasti, tzn. ťažkosti pri získavaní zamestnania po ukončení štúdia, uplatnenie získaného vzdelania, fluktuácia mimo vyštudovaný odbor a tiež možná nezamestnanosť, subjektívne hodnotenie možností na pracovnom trhu a uspokojenia ďalších aspirácií v oblasti profesijného uplatnenia.

Daná štúdia analyzuje problematiku vývoja počtu študujúcich na vysokých školách a uplatnenie absolventov vysokých škôl na trhu práce na základe disponibilných štatistických údajov (zo školskej štatistiky a zo štatistiky o zamestnanosti a nezamestnanosti). Na jej základe bude možné konkrétnejšie špecifikovať niektoré problémy a formulovať hypotézy, ktoré budú predmetom širšie zameraného výskumu.

I. Nezamestnanosť absolventov vysokých škôl

1. Celková nezamestnanosť a absolventská nezamestnanosť

Nezamestnanosť je napriek určitým pozitívnym trendom v jej vývoji jedným z vážnych ekonomických a sociálnych problémov Slovenska. Ku koncu roka 2006 evidovali úrady práce 273 437 uchádzačov o prácu; podľa posledného údajá z augusta 2007 ich bolo 241 953. Miera evidovanej nezamestnanosti dosiahla v decembri 2006 hodnotu 9,4 % (v auguste 2007 - 8,2 %; tab. č. 1).

Obzvlášť zložitá je situácia mladých ľudí vstupujúcich na trh práce. Ich hendikepom oproti ostatným skupinám nezamestnaných je absencia praxe a nerozvinuté pracovné návyky, ktoré ich posúvajú do menej výhodných pozícií, potenciálnou hrozbou vyplývajúcou z ich nezaradenia sa do pracovného procesu po ukončení školskej dochádzky sú deformácie v osobnostnom vývoji s možným vyústením do asociálneho správania sa až kriminality.

V decembri 2006 bolo v evidencii úradov práce spolu 15 923 nezamestnaných absolventov škôl, t.j. 5,8 % z celkového počtu nezamestnaných; v auguste 2007 ich bolo 11 131, t.j. 4,6 %. V porovnaní s rokom 2005 klesol počet evidovaných nezamestnaných absolventov škôl ku koncu roka 2006 o 5 725, t.j. viac ako o štvrtinu (o 26,4 %; tab. v prílohe); v auguste 2007 bol počet ich evidencií škôl nižší o 2 056, t.j. o 15,6 % oproti augustu 2006 (tab. č. 2). Sú tu teda náznaky pozitívneho trendu v jej vývoji, aktuálny počet nezamestnaných absolventov škôl je však stále pomerne vysoký a je preto potrebný hlbší pohľad na jeho príčiny a faktory, ktoré ho podmieňujú.¹

Predmetom tejto časti štúdie je nezamestnanosť absolventov vysokých škôl, ktorí sú špecifickým segmentom absolventskej nezamestnanosti. Ich charakteristické znaky bude možné sledovať na pozadí celkovej charakteristiky absolventskej nezamestnanosti. Vychádzať pritom budeme zo štatistických údajov, ktoré poskytuje databáza Ústavu informácií a prognóz školstva a z údajov z evidencie Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny.

¹ Je potrebné upozorniť, že popri oživení ekonomiky môže pokles evidovanej nezamestnanosti a v rámci nej aj absolventskej nezamestnanosti súvisieť aj s legislatívnymi zmenami v oblasti evidencie nezamestnaných na úradoch práce, ktoré boli do nej postupne vnášané v minulom cca päťročnom období v rámci reformy sociálnej sféry. Tieto zmeny viedli, okrem iného, k sprísneniu podmienok evidencie a k zmenám v priznávaní sociálnych dávok, ktoré mohli viesť k odradeniu určitej časti nezamestnaných od prihlasovania sa do evidencie, resp. k nespolupráci s úradmi práce, a tým k ich následnému vyradeniu z evidencie.

Tab. č.1: Vývoj počtu uchádzačov o zamestnanie v rokoch 2005 a 2006 a v januári až auguste 2007

Rok	Ukazovateľ	Jan.	Febr.	Marec	Apríl	Máj	Jún	Júl	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.	Mesačný Priemer za rok
2 005	Počet UoZ	388 876	379 403	368 590	344 179	330 751	325 445	322 432	318 657	327 798	322 235	322 608	333 834	340 401
	Miera ev. nezam.	13,4	13,1	12,7	11,9	11,3	11,1	11,0	10,9	11,2	10,9	10,9	11,4	11,6
2 006	Počet UoZ	342 392	337 274	329 269	315 569	302 634	296 541	291 345	281 964	279 910	271 024	268 810	273 437	299 181
	Miera ev. nezam.	11,8	11,7	11,4	11,0	10,6	10,4	10,2	9,9	9,8	9,3	9,1	9,4	10,4
2007	Počet UoZ	278 956	273 515	264 530	253 335	247 373	246 323	245 912	241 953	–	–	–	–	–
	Miera ev. nezam.	9,5	9,2	8,9	8,5	8,3	8,3	8,3	8,2	–	–	–	–	–

Tab. č. 2: Vývoj počtu absolventov škôl v rokoch 2005 a 2006 a v januári až auguste 2007

Rok	Ukazovateľ	Jan.	Febr.	Marec	Apríl	Máj	Jún	Júl	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.	
2 005	absolventi škôl	počet	20 961	19 542	18 107	15 979	13 606	13 502	13 128	13 546	26 324	23 897	21 968	21 648
		% z UoZ	5,4	5,2	4,9	4,6	4,1	4,2	4,1	4,3	8,0	7,4	6,8	6,5
2 006	absolventi škôl	počet	20 617	19 656	18 513	16 741	14 866	16 043	14 293	13 187	21 448	18 493	16 539	15 923
		% z UoZ	6,0	5,8	5,6	5,3	4,9	5,4	4,9	4,7	7,7	6,8	6,2	5,8
2007	absolventi škôl	počet	15 213	14 591	13 567	12 045	12 683	14 242	12 802	11 131	–	–	–	–
		% z UoZ	5,5	5,3	5,1	4,8	5,1	5,8	5,2	4,6	–	–	–	–

Poznámky:

UoZ - uchádzač o zamestnanie; občan hľadajúci zamestnanie, zaradený do evidencie nezamestnaných na úrade práce, sociálnych vecí a rodiny po podaní písomnej žiadosti o sprostredkovanie zamestnania

Zdroje údajov: Základné štatistické ukazovatele o trhu práce; mesačné štatistiky, ÚPSVR; vlastné prepočty; [http:// www.upsvar.sk](http://www.upsvar.sk)

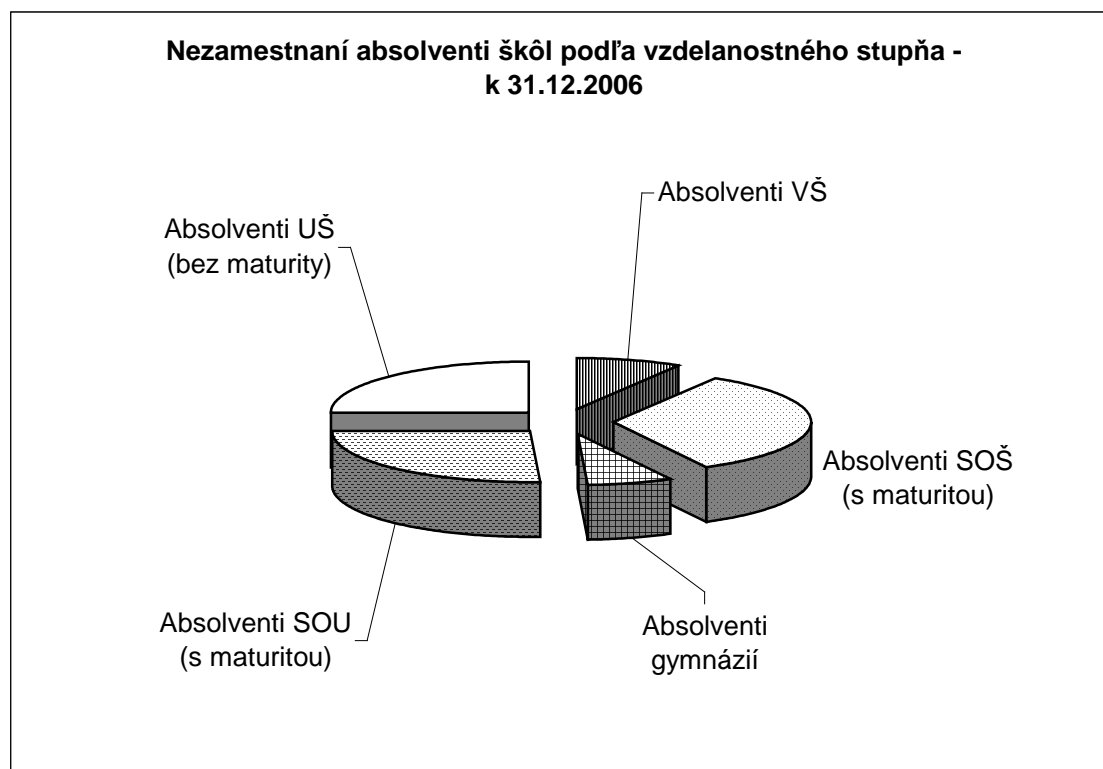
Ak porovnáваме vzdelanostnú štruktúru nezamestnaných absolventov škôl, možno na základe údajov z decembra 2006 pomerne jednoznačne konštatovať, že absolventi vysokých škôl sú v nej zastúpení len necelým 10 %-ným podielom, zatiaľ čo absolventi ostatných typov škôl majú v nej 25 a viacpercentné podiely (s výnimkou absolventov gymnázií, u ktorých možno nízku hodnotu tohto ukazovateľa vysvetliť tým, väčšina z nich pokračuje po maturite plynule v štúdiu na vysokej škole; na trh práce vstupuje len veľmi malá časť z nich; tab. č. 3 , graf č.1).

Tab. č. 3

Štruktúra evidovaných nezamestnaných absolventov škôl podľa vzdelanostného stupňa

Ukazovateľ	k 31. 12. 2006	
	Počet	%
Absolventi VŠ	1 358	8,5
Absolventi SOŠ (s maturitou)	5 382	33,8
Absolventi gymnázií	1 073	6,8
Absolventi SOU (s maturitou)	4 109	25,8
Absolventi UŠ (bez maturity)	4 001	25,1
Spolu	15 923	100,00

Graf č. 1

Zdroj: Základné štatistické ukazovatele o trhu práce; mesačné štatistiky, ÚPSVR; vlastné prepočty, [http:// www.upsvar.sk](http://www.upsvar.sk)

Ďalším charakteristickým znakom nezamestnanosti absolventov vysokých škôl je relatívne krátke trvanie ich nezamestnanosti.

Tab. č. 4: Trvanie nezamestnanosti absolventov vysokých škôl

Trvanie nezamestnanosti	Evidovaní nezamestnaní:					
	k 31. 5. 2006		k 30. 9. 2006		k 3. 5. 2007	
	počet	%	počet	%	počet	%
do 3 mesiacov	2594	86,9	749	27,0	3049	89,0
nad 3 až 6 mesiacov	76	2,5	1907	68,8	86	2,5
nad 6 až 9 mesiacov	130	4,4	21	0,8	90	2,6
nad 9 až 12 mesiacov	130	4,4	25	0,9	121	3,5
nad 12 až 15 mesiacov	38	1,3	39	1,4	63	1,8
nad 15 až 18 mesiacov	4	0,1	30	1,1	3	0,1
nad 18 až 21 mesiacov	10	0,3	0	0,0	9	0,3
nad 21 až 24 mesiacov	3	0,1	0	0,0	3	0,1
nad 24 mesiacov	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Spolu	2 985	100,0	2 771	100,0	3 424	100,0

Zdroj: Štatistické výsledky o nezamestnanosti absolventov škôl a mladistvých v SR; máj a september 2006; máj 2007; ÚPSVaR; www.upsvar.sk

Z tabuľky č. 4 je zrejmé, že absolventi vysokých škôl nezostávajú v pozícii nezamestnaných dlho. Z celkového počtu nezamestnaných okolo 90 a viac percent je bez práce kratšie ako pol roka, resp. maximálne pol roka, pričom percento nezamestnaných dlhšie ako rok sa pohybuje pod hranicou 2,5 % a menej.

Rozdiely medzi jednotlivými vzdelanostnými skupinami možno sledovať aj na údajoch o mesačnom vývoji absolventskej nezamestnanosti. Tabuľka č. 5 obsahuje údaje o počte absolventov škôl evidovaných na úradoch práce za obdobie od januára 2006 do augusta 2007. Graf č. 2 ukazuje rozdiely v priebehu jednotlivých cyklov podľa dosiahnutého vzdelania.

Typickým znakom absolventskej nezamestnanosti je jej výrazný cyklický charakter: Počet evidencií absolventov škôl je každoročne najvyšší v mesiaci september; v ďalších mesiacoch ich počet postupne klesá až po mesiac apríl a máj nasledujúceho roka; v júni, v júli a v auguste dochádza opäť k vzostupu, a to až po spomínaný bod kulminácie v septembri. Tento jav je podmienený obdobím ukončovania štúdia, resp. školskej dochádzky na väčšine našich škôl. Na trh práce vtedy vstupuje vysoký počet mladých ľudí, ktorí práve opustili brány škôl a začínajú si hľadať prácu. Trh práce nedokáže v relatívne krátkom čase absorbovať tento nápor mladej pracovnej sily, čo sa odráža na prudkom náraste celkových mesačných objemov nezamestnaných.

Pre stredné školy je charakteristický výrazný vzostup počtu evidovaných nezamestnaných v jednom mesiaci, a to v septembri; v nasledujúcich mesiacoch ich počet pozvoľna klesá. U absolventov vysokých škôl je kulminačný bod posunutý k mesiacu jún; počet nezamestnaných vysokoškolákov zostáva ešte pomerne vysoký aj v júli a v auguste, postupne ale pomerne prudko klesá.

Na porovnanie jednotlivých vzdelanostných skupín absolventov z hľadiska ich miery úspešnosti pri vstupe na trh práce možno použiť ukazovateľ miery absorpcie, ktorý sa vypočíta ako rozdiel medzi najvyšším a najnižším počtom nezamestnaných v rámci jedného

cyklu². Pre absolventov vysokých škôl je daný cyklus za posledné sledovateľné obdobie ohraničený mesiacom jún 2006, kedy ich počet v evidencii nezamestnaných dosiahol 6 608, a mesiacom apríl 2007 s počtom evidencií 599. Miera absorpcie v percentuálnom vyjadrení dosahuje pre túto skupinu absolventov hodnotu 90,9 %. U stredných škôl sú hodnoty tohto ukazovateľa podstatne nižšie: v prípade SOŠ je to 64,3 %, u absolventov SOU s maturitou 68,2 % a u absolventov učebných odborov (bez maturity 63,4 % (u absolventov gymnázií nemožno takýto cyklus jednoznačne ohraničiť). Z uvedenej tabuľky a grafu a taktiež z vypočítaných mier absorpcie je teda zrejmé, že kým z absolventov vysokých škôl sa drvivá väčšina veľmi rýchlo zamestná, u absolventov stredných škôl (s výnimkou gymnázií) prebieha tento proces pomalšie a navyše aj v rámci tohto relatívne dlhšieho obdobia začleňovania sa do pracovného procesu sú v konečnom dôsledku v porovnaní s vysokoškoolákmi menej úspešní.³

Na druhej strane je potrebné upozorniť, že v roku 2006 možno v mesiacoch máj až september pozorovať v porovnaní s predchádzajúcim rokom výraznejší nárast počtu evidencií vysokoškoolákov na úradoch práce. V nasledujúcom mesiaci október bol však ich počet už na úrovni predchádzajúceho roka a v ďalších mesiacoch dokonca nižší (tab. č. 6, graf č. 3). Tento trend pokračuje aj v roku 2007. Možno z toho usudzovať, že absolventi vysokých škôl si v prvých mesiacoch po absolvovaní v porovnaní s predchádzajúcimi rokmi hľadajú zamestnanie ťažšie. Údaje v tabuľke a graf ale zároveň ukazujú, že trh práce ich napokon predsa len dokáže veľmi rýchlo absorbovať.

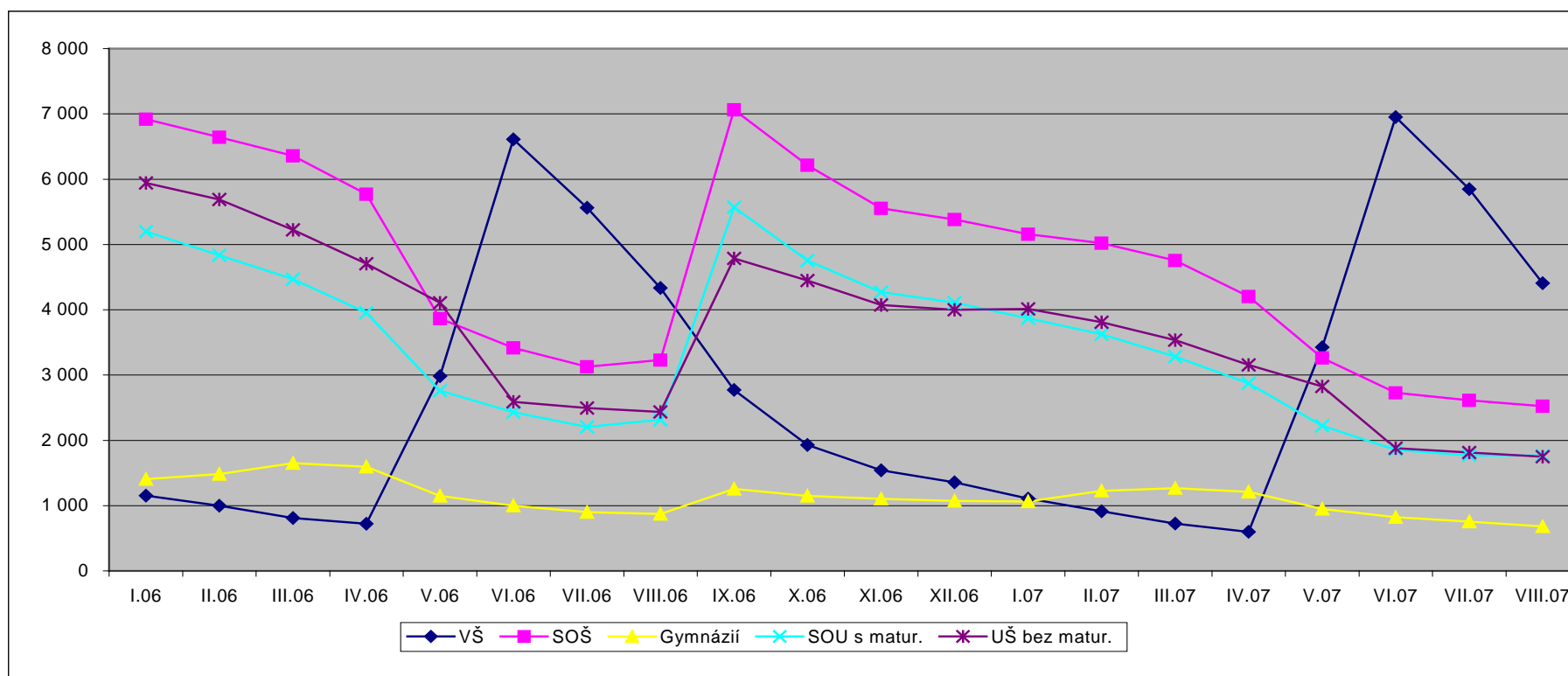
² Vypočíta sa podľa vzorca: $100 - (\text{najnižší počet nezamestnaných v rámci 1 cyklu} / \text{najvyšší počet nezamestnaných v rámci 1 cyklu}) * 100$

³ Relatívne nízky počet nezamestnaných absolventov gymnázií je daný tým, že väčšina mladých ľudí končiacich štúdium na tomto type škôl pokračuje v štúdiu na vysokej škole; len malá časť z nich vstupuje na trh práce.

Tab.č.5: Priebeh nezamestnanosti absolventov škôl podľa vzdelanostných skupín – rok 2006 a január až august 2007

Absolventi:	I.06	II.06	III.06	IV.06	V.06	VI.06	VII.06	VIII.06	IX.06	X.06	XI.06	XII.06	I.07	II.07	III.07	IV.07	V.07	VI.07	VII.07	VIII.07
VŠ	1 152	1 001	811	720	2 985	6 608	5 563	4 335	2 772	1 927	1 541	1 358	1 110	914	724	599	3 425	6 953	5 849	4 409
SOŠ	6 920	6 643	6 357	5 768	3 864	3 416	3 127	3 228	7 064	6 214	5 553	5 382	5 157	5 019	4 754	4 202	3 261	2 729	2 612	2 522
Gymnázií	1 405	1 485	1 652	1 594	1 151	997	902	874	1 257	1 148	1 103	1 073	1 064	1 226	1 270	1 213	949	823	756	682
SOU s matur.	5 198	4 837	4 470	3 955	2 761	2 431	2 205	2 316	5 568	4 755	4 269	4 109	3 870	3 624	3 284	2 875	2 224	1 856	1 771	1 768
UŠ bez matur.	5 942	5 690	5 223	4 704	4 105	2 591	2 496	2 434	4 787	4 449	4 073	4 001	4 012	3 808	3 535	3 156	2 824	1 881	1 814	1 750

Graf č. 2

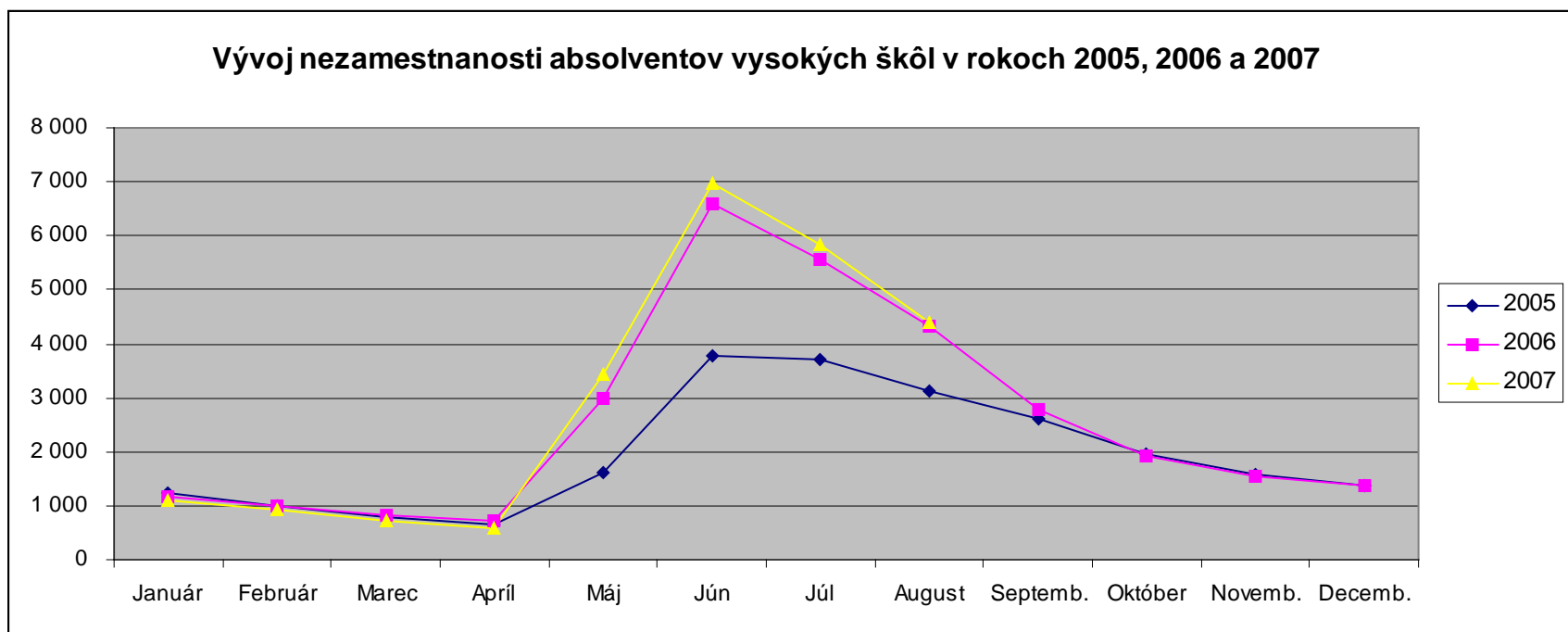

Zdroj: Základné štatistické ukazovatele o trhu práce; mesačné štatistiky, ÚPSVR; vlastné prepočty, <http://www.upsvar.sk>

Tab. č. 6 : Vývoj nezamestnanosti absolventov vysokých škôl v roku 2005, 2006 a v januári a ž auguste 2007

Rok	Počet evidovaných nezamestnaných absolventov v mesiaci:											
	Január	Február	Marec	Apríl	Máj	Jún	Júl	August	Septemb.	Október	Novemb.	Decemb.
2005	1 235	1 004	798	638	1 628	3 784	3 700	3 114	2 603	1 974	1 566	1 366
2006	1 152	1 001	811	720	2 985	6 608	5 563	4 335	2 772	1 927	1 541	1 358
2007	1 110	914	724	599	3 425	6 953	5 849	4 409				

Graf č. 3

Zdroj: Základné štatistické ukazovatele o trhu práce; mesačné štatistiky za roky 2005, 2006, 2007; ÚPSVR; vlastné prepočty, <http://www.upsvar.sk>

2. Štrukturálne aspekty nezamestnanosti absolventov vysokých škôl

K 31. 12. 2006 bolo nezamestnaných 1 358 absolventov vysokoškolského štúdia, čo predstavovalo 8,5 % z celkového počtu evidovaných nezamestnaných absolventov škôl a 0,5 % z celkového počtu evidovaných nezamestnaných. Ukazovateľ absolventskej miery nezamestnanosti⁴ dosiahol hodnotu 3,2 %, čo je o 0,2 percentuálneho bodu menej ako v roku 2005.⁵

V auguste 2007 evidovali úrady práce 4 409 nezamestnaných absolventov vysokých škôl, čo je 39,6 % z celkového počtu nezamestnaných absolventov a 1,8 % z celkového počtu uchádzačov o zamestnanie. Takmer trojnásobne vyšší počet nezamestnaných ako v závere roka 2006 možno zdôvodniť tým, že august patrí k mesiacom, v ktorých nárast počtu evidencií vysokoškolákov v rámci jedného cyklu kulminuje.

Na hlbšiu analýzu problematiky absolventskej nezamestnanosti použijeme podrobnejšie údaje, ktoré poskytuje Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny 2-krát do roka, a to k 31. máju a k 30. septembru (*Štatistické výsledky o nezamestnanosti absolventov škôl a mladistvých*).⁶ Pri analýze používame ukazovateľ absolventskej miery nezamestnanosti, vyjadrujúci percentuálny podiel absolventov, ktorí si v priebehu dvoch rokov od ukončenia štúdia nenašli prácu z celkového počtu absolventov, ktorí ukončili štúdium spolu za dva kalendárne roky. Keďže počet nezamestnaných absolventov v roku kolíše, boli pri výpočte použité priemerné hodnoty počtu nezamestnaných absolventov z disponibilných údajov (k 31. máju a k 30. septembru) za dané 2 roky.⁷ Ide o výpočet hrubého ukazovateľa, ktorý nezahrnuje údaje za absolventov končiacich štúdium v októbri až decembri daného kalendárneho roka, nemalo by to však výraznejšie skresľovať hodnotu tohto ukazovateľa, pretože väčšina absolventov štúdium ukončí do septembra daného roka.

⁴ Absolventska miera nezamestnanosti – percentuálny podiel nezamestnaných absolventov z počtu absolventov, ktorí ukončili štúdium za 2 roky dozadu spolu;

Nezamestnaný absolvent (resp. uchádzač o zamestnanie – absolvent školy) – nezamestnaný občan mladší ako 25 rokov, ktorý skončil sústavnú prípravu na povolanie v dennej forme štúdia pred menej ako dvomi rokmi a nezískal prvé platené zamestnanie (§ 8, ods. a) zákona č. 5/2004 Z.z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov, v aktuálnom znení).

Zdroje údajov pre výpočet ukazovateľa: Štatistické výsledky o nezamestnanosti absolventov škôl a mladistvých v SR, september 2005, 2006; ÚPSVaR; www.upsvar.sk; Štatistická ročenka školstva 2004-2006; ÚIPŠ.

⁵ Nízkou hodnotu absolventskej miery nezamestnanosti ovplyvňuje okrem iného narastajúci počet absolventov-bakalárov, z ktorých veľká časť pokračuje v štúdiu na 2. magisterskom stupni štúdia. Štatistika školstva zahŕňa absolventov-bakalárov do celkového počtu absolventov a nie je možné jednoznačne z nich vyčleniť tých, ktorí nevstupujú na trh práce, ale pokračujú ďalej v štúdiu.

⁶ Uvedené termíny spracovania boli zvolené podľa priebehu absorpčného cyklu u absolventov stredných škôl (mesiac s najnižším a na druhej strane mesiac s najvyšším počtom evidencií); pre sledovanie nezamestnanosti absolventov vysokých škôl sú pre podstatne odlišný priebeh absorpčnej krivky menej vhodné; lepšie by vyhovovali údaje podľa stavu k 30. júnu a k 31. decembru. Termín 31. december by bol optimálny aj z iného hľadiska – boli by to údaje kompatibilné s údajmi o absolventoch vysokých škôl zo školskej štatistiky, počet absolventov vysokých škôl sa v nich totiž vyžaduje k 31. decembru daného kalendárneho roka, údaje o nezamestnaných absolventoch k tomuto termínu by sa teda pomerne presne prekrývali so súborom absolventov, ktorí ukončili štúdium v priebehu 2 kalendárnych rokov dozadu.

⁷ V predchádzajúcich štúdiách sme pri výpočte brali do úvahy len údaje k 30. septembru daného kalendárneho roka. Upravený výpočet, pri ktorom sú použité priemerné údaje za 2 roky koriguje rozdiely medzi študijnými odborními a taktiež vysokými školami, ktoré mohli vzniknúť posunmi v termínoch ukončovania štúdia (v prípade, že štúdium končí v zimnom semestri, prejaví sa to až na údajoch o nezamestnanosti v mesiacoch marec až máj)

Štrukturálne aspekty nezamestnanosti absolventov vysokých škôl sú sledované v 3 rovinách:

1. vo vzťahu k odborom štúdia
2. vo vzťahu k vysokým školám, na ktorých ukončili štúdium
3. regionálny aspekt

3. Nezamestnaní absolventi vysokých škôl podľa študijných odborov

Tabuľka č. 7 obsahuje počet nezamestnaných absolventov podľa jednotlivých skupín študijných odborov. Z nej vyplýva, že najviac nezamestnaných absolventov vyštudovalo odbor zo skupiny spoločenských vied - ak vychádzame z ročných hodnôt priemeru vypočítaných z údajov za máj a september 2006, potom ich podiel z celkového priemerného počtu nezamestnaných absolventov predstavoval viac ako 50 %. Druhú veľkú skupinu predstavujú absolventi technických smerov štúdia, ktorí sa na nezamestnanosti podieľali približne 20 %-ným podielom. Vysoké hodnoty týchto ukazovateľov sú podmienené celkovo vysokým počtom študentov, ktorí končia štúdium s týmto zameraním.

Porovnanie s rokom 2005 potvrdzuje už spomenutý nárast počtu evidencií vysokoškolákov v období kulminácie (viď priebeh tzv. absorpčnej krivky, graf č. 3) - oba mesiace, máj aj september patria k mesiacom s relatívne vysokým počtom nezamestnaných absolventov vysokých škôl (v roku 2006 o 36 % evidencií viac ako v roku 2005). Vzostup počtu nezamestnaných vysokoškolákov sa týka všetkých hlavných skupín a takmer všetkých skupín odborov.

Za najdramatickejší možno považovať vývoj v skupine lekárskech a farmaceutických vied a náuk, v ktorej počet nezamestnaných absolventov vzrástol v roku 2006 v porovnaní s predchádzajúcim rokom o takmer 100 % (z 92 na 178). Zhruba o polovicu sa zvýšil počet absolventov, ktorí ukončili spoločensko-vedný odbor štúdia (z 1035 na 1530), pričom u pedagogických vied ide o nárast o 79 %, u učiteľstva o 44 %, u ekonomických vied o 42 % a u právnych vied o 20 %. U prírodných vied predstavuje hodnota nárastu približne 30 % (z 200 na 259) a u technických vied 18 % (zo 493 na 582). Zaujímavú situáciu možno pozorovať v poslednej z menovaných skupín. Zatiaľ čo počet absolventov niektorých odborov z tejto skupiny stúpol (u strojárův napríklad o 23 %, u elektrotechnikův o 62 %, u stavbárov o 14 %), u absolventův banických a hutníckych odborův, ale aj napríklad absolventův odborův zo skupiny „Doprava, pošty, telekomunikácie“ a ďalších ich počet medzi nezamestnanými v porovnaní s rokom 2005 poklesol. Nezmenená zostala situácia u poľnohospodársko-lesníckych odborův.

Ukazovateľ absolventskej miery nezamestnanosti umožní zhodnotiť nezamestnanosť podľa jednotlivých skupín študijných odborův vo vzťahu k počtu absolventův, ktorí ukončili štúdium (tab. č. 8).

Tab. č. 7 : Nezamestnaní absolventi vysokých škôl podľa skupín študijných odborov

Skupina študijných odborov		Evid.nezam. absolventi		AP* 2006	AP* 2006 %	AP* 2005
		k 31.5.	k 30.9			
1	Prírodné vedy	281	237	259	9,0	200
11	Fyzikálno-matematické vedy	39	41	40	1,4	38
12	Geologické vedy	13	7	10	0,3	3
13	Geografické vedy	28	10	19	0,7	9,5
14	Chemické vedy	44	36	40	1,4	14
15	Biologické vedy	86	75	80,5	2,8	82,5
16	Ochrana životného prostredia	71	68	69,5	2,4	53
2,3	Technické vedy a náuky	473	691	582	20,2	493
21	Baníctvo a banícka geológia	52	41	46,5	1,6	52,5
22	Hutníctvo	7	19	13	0,5	15
23	Strojárstvo a ost. kovosprac. výroba	291	246	268,5	9,3	217,5
25	Aplikovaná informatika	10	40	25	0,9	1,5
26	Elektrotechnika	28	100	64	2,2	39,5
28	Tech.-chémia ostat.(okrem chém.silikátov)	2	10	6	0,2	7
29	Potravinárstvo	2	42	22	0,8	6,5
31	Textil a odevníctvo	1	1	1	0,0	1
33	Sprac.dreva a výroba hudobných nástrojov	12	6	9	0,3	9
35	Architektúra	0	8	4	0,1	7
36	Stavebníctvo,geodézia a kartografia	20	63	41,5	1,4	36,5
37	Doprava,pošty a telekomunikácie	23	88	55,5	1,9	73
39	Špeciálne technické odbory	25	27	26	0,9	27
4	Poľnohosp.-lesn.a veterin.vedy an.	183	303	243	8,4	240,5
41	Poľnohospodársko-lesnícke vedy	180	266	223	7,7	234
42	Poľnohospodárstvo a lesné hospodárstvo	0	20	10	0,3	0
43	Veterinárske vedy	3	17	10	0,3	6,5
5	Lekárske a farmaceut. vedy a náuky	269	86	177,5	6,2	91,5
51	Lekárske vedy	237	80	158,5	5,5	84
52	Farmaceutické vedy	32	5	18,5	0,6	6
53	Zdravotníctvo	0	1	0,5	0,0	1,5
6,7	Spoločenské vedy, náuky a služby	1 696	1 363	1529,5	53,1	1034,5
61	Filozofické vedy	36	27	31,5	1,1	26,5
62	Ekonomické vedy	590	421	505,5	17,6	356,5
63	Ekonomika a organizácia, obchod a služby	106	91	98,5	3,4	73
67	Politické vedy	57	61	59	2,1	22,5
68	Právne vedy	33	132	82,5	2,9	69
71	Historické vedy	51	41	46	1,6	18
72	Publicistika, knihovníctvo a vedecké inf.	45	25	35	1,2	20
73	Filologické vedy	47	39	43	1,5	37,5
74	Vedy o telesnej kultúre	5	6	5,5	0,2	7
75	Pedagogické vedy	184	127	155,5	5,4	87
76	Učiteľstvo	507	379	443	15,4	308
77	Psychologické vedy	35	14	24,5	0,9	9,5

8	Vedy a náuky o kultúre a umení	34	48	41	1,4	38
81	Vedy o umení	26	23	24,5	0,9	24,5
82	Umenie,už.um.a ruč.umel.-remes.výr.	8	25	16,5	0,6	13,5
9	Vojenské a bezpečn. vedy a náuky	48	43	45,5	1,6	18
99	Iný odbor vzdelania	1	0	0,5	0,0	0
Evidovaní nezamestnaní spolu		2 985	2 771	2878	100,0	2115,5

* Aritmetický priemer vypočítaný z údajov za máj a september v danom kalendárnom roku

Zdroj: Štatistické výsledky o nezamestnanosti absolventov škôl a mladistvých; štatistiky o absolventoch, <http://www.upsvar.sk>; vlastné prepočty

Z hľadiska hlavných skupín odborov mali najvyššiu mieru nezamestnanosti – 8,9 % - absolventi poľnohospodársko-lesníckych a veterinárskych vied⁸. Z absolventov prírodných vied zostalo nezamestnaných 8,0 %, z absolventov spoločenských vied, náuk a služieb 7,3 %, lekárskech a farmaceutických vied a náuk 5,3 %, technických vied a náuk 3,8 %, a z absolventov vied a náuk o kultúre a umení 2,6 %.

Podrobnejšia analýza aj za odbory v rámci hlavných skupín odborov ukázala, že relatívne väčšie problémy s uplatnením majú najmä absolventi so zameraním na spracovanie dreva a výrobu hudobných nástrojov (11,7 %), ide ale o relatívne malú skupinu absolventov. Za závažnejšiu možno považovať nezamestnanosť absolventov pedagogických vied (121, AMN 11,4 %) a absolventov odborov so zameraním na ekonomiku a organizáciu, obchod a služby (86, AMN 11,3 %). Okolo hodnoty 10 % sa pohybovala miera nezamestnanosti u absolventov biologických vied (10,9 %), ochrany životného prostredia (9,7 %), hutníctva (10,5 %), špeciálnych technických odborov (9,3 %), poľnohospodársko-lesníckych vied (9,8 %) a historických vied (10,1 %). Naopak, najnižšie hodnoty miery nezamestnanosti (pod úrovňou 3 %) možno sledovať u absolventov geologických vied (2,7 %), aplikovanej informatiky (1,3 %) a taktiež elektrotechniky (2,3 %), architektúry (1,1 %), stavebníctva, geodézie a kartografie (1,7 %) a u absolventov odborov z oblasti umenia, užitého umenia a ručnej umelecko-remeselnej výroby (1,3 %).

⁸ Absolventi vojenských a bezpečnostných vied a náuk sú osobitnou skupinou absolventov, ktorú navyše školská štatistika nepokrýva úplne, preto údaje za týchto absolventov osobitne nekomentujeme.

Tab. č. 8: Absolventi, ktorí ukončili štúdium a evidovaní nezamestnaní absolventi podľa skupín študijných odborov

Skupina študijných odborov		Absolventi, ktorí ukončili štúdium v roku:		Nezamestnaní absolventi AP 2005, 2006*	MN 2006 (%)**
		2005	2006		
1	Prírodné vedy	1 433	1 453	230	8,0
11	Fyzikálno-matematické vedy	261	227	39	8,0
12	Geologické vedy	114	126	7	2,7
13	Geografické vedy	139	206	14	4,1
14	Chemické vedy	216	215	27	6,3
15	Biologické vedy	379	370	82	10,9
16	Ochrana životného prostredia	324	309	61	9,7
2,3	Technické vedy a náuky	7 146	6 826	538	3,8
21	Baníctvo a banícka geológia	308	286	50	8,3
22	Hutníctvo	76	57	14	10,5
23	Strojárstvo a ost. kovosprac. výroba	2 237	1 974	243	5,8
25	Aplikovaná informatika	467	568	13	1,3
26	Elektrotechnika	1 087	1 129	52	2,3
28	Tech-chémia ostat.(okrem chém.silikát.)	257	167	7	1,5
29	Potravinárstvo	182	228	14	3,5
31	Textil a odevníctvo	0	0	1	—
33	Sprac.dreva a výr. hudobných nástrojov	40	37	9	11,7
35	Architektúra	239	269	6	1,1
36	Stavebníctvo, geodézia a kartografia	1 099	1 148	39	1,7
37	Doprava,pošty a telekomunikácie	1 010	823	64	3,5
39	Špeciálne technické odbory	144	140	27	9,3
4	Poľnohosp.-lesn. a veterin. vedy an.	1 418	1 312	242	8,9
41	Poľnohospodársko-lesnícke vedy	1 210	1 130	229	9,8
42	Poľnohospodárstvo a lesné hospodárstvo	97	94	5	2,6
43	Veterinárske vedy	111	88	8	4,1
5	Lekárske a farmaceut. vedy a náuky	1 245	1 284	135	5,3
51	Lekárske vedy	1 094	1 098	121	5,5
52	Farmaceutické vedy	151	186	12	3,6
53	Zdravotníctvo	0	0	1	—
6,7	Spoločenské vedy, náuky a služby	8 680	8 906	1282	7,3
61	Filozofické vedy	262	246	29	5,7
62	Ekonomické vedy	3 070	2 739	431	7,4
63	Ekonomika a organizácia, obchod a služby	284	474	86	11,3
67	Politické vedy	411	286	41	5,8
68	Právne vedy	693	679	76	5,5
71	Historické vedy	137	179	32	10,1
72	Publicistika, knihovníctvo a vedecké inf.	310	424	28	3,7
73	Filologické vedy	220	337	40	7,2
74	Vedy o telesnej kultúre	50	78	6	4,9
75	Pedagogické vedy	462	602	121	11,4
76,78	Učiteľstvo	2 603	2 679	376	7,1

77	Psychologické vedy	178	183	17	4,7
8	Vedy a náuky o kultúre a umení	768	739	40	2,6
81	Vedy o umení	164	143	25	8,0
82	Umenie,už.um.a ruč.umel.-remes.výr.	604	596	15	1,3
9	Vojenské a bezpečn. vedy a náuky	121	150	32	11,7
Spolu		20 811	20 670	2497	6,0

* AP - Aritmetický priemer vypočítaný z údajov za roky 2005 a 2006 (májové a septembrové údaje o ev. nezamestnaných absolventoch vysokých škôl)

** AMN - absolventská miera nezamestnanosti - percentuálny podiel počtu nezamestnaných absolventov z počtu absolventov, ktorí ukončili štúdium v roku 2005 a 2006

Zdroj: Štatistická ročenka školstva SR 2004, 2005; ÚIPS, Bratislava
Štatistické výsledky o nezamestnanosti absolventov škôl a mladistvých; štatistiky o absolventoch; <http://www.upsvar.sk>; vlastné prepočty

Porovnanie s rokom 2005 poukazuje na niektoré dôležité posuny na trhu práce, pokiaľ ide o dopyt po kvalifikovanej pracovnej sile, ale aj na zmeny v odborovej štruktúre študijných programov, a taktiež v obsahu vzdelávania, ktoré mohli prispieť k lepšej alebo naopak k horšej zamestnateľnosti absolventov škôl. Celková miera nezamestnanosti poklesla v roku 2006 v porovnaní s predchádzajúcim rokom o 1,7 percentuálneho bodu. Zhoršenie nezamestnanosti vo vzťahu k vyštudovaným odborom nie je výraznejšie pozorovateľné (pohybuje sa maximálne na úrovni 2 % u niektorých odborov). Pokles hodnôt mier nezamestnanosti sa prejavil najmä u niektorých technických odborov. U baníckych odborov to bol napríklad pokles o 4,4 % (z 12,7 na 8,3 %), u absolventov odborov so zameraním na dopravu, pošty a telekomunikácie pokles o 4,2 % (zo 7,7 na 3,5 %) a u absolventov špeciálnych technických odborov o takmer 6 % (z 15 na 9,3 %). Pomerne výrazne sa vo vzťahu k celkovému počtu absolventov, ktorí ukončili štúdium, znížil aj počet nezamestnaných so zameraním na poľnohospodársko-lesnícke vedy (z 15,4 na 9,8 %, t.j. o 5,7 %). Výrazný pokles nezamestnanosti o takmer 7 % možno pozorovať u absolventov filologických vied (z 15,1 na 4,9 %).

Tab. č. 9: Porovnanie absolventských mier nezamestnanosti za roky 2005 a 2006

Skupina študijných odborov		AMN 2005 (%)*	AMN 2006 (%)
1	Prírodné vedy	9,1	8,0
11	Fyzikálno-matematické vedy	9,2	8,0
12	Geologické vedy	4,2	2,7
13	Geografické vedy	5,1	4,1
14	Chemické vedy	5,6	6,3
15	Biologické vedy	12,9	10,9
16	Ochrana životného prostredia	10,9	9,7
2,3	Technické vedy a náuky	6,0	3,8
21	Baníctvo a banícka geológia	12,7	8,3
22	Hutníctvo	13,9	10,5
23	Strojárstvo a ost. kovosprac. výroba	8,3	5,8
25	Aplikovaná informatika	0,2	1,3
26	Elektrotechnika	3,4	2,3
28	Tech-chémia ostat.(okrem chém.silikátov)	3,7	1,5
29	Potravinárstvo	2,7	3,5
31	Textil a odevníctvo	–	–
33	Sprac.dreva a výroba hudobných nástrojov	16,0	11,7
35	Architektúra	3,5	1,1
36	Stavebníctvo,geodézia a kartografia	2,7	1,7
37	Doprava,pošty a telekomunikácie	7,7	3,5
39	Špeciálne technické odbory	15,0	9,3
4	Poľnohosp.-lesn.a veterin.vedy an.	13,9	8,9
41	Poľnohospodársko-lesnícke vedy	15,4	9,8
42	Poľnohospodárstvo a lesné hospodárstvo	0,1	2,6
43	Veterinárske vedy	9,0	4,1
5	Lekárske a farmaceut. vedy a náuky	7,2	5,3
51	Lekárske vedy	7,8	5,5
52	Farmaceutické vedy	2,9	3,6
53	Zdravotníctvo	–	–
6,7	Spoločenské vedy, náuky a služby	8,2	7,3
61	Filozofické vedy	8,3	5,7
62	Ekonomické vedy	8,0	7,4
63	Ekonomika a organizácia, obchod a služby	14,5	11,3
67	Politické vedy	3,7	5,8
68	Právne vedy	6,2	5,5
71	Historické vedy	8,7	10,1
72	Publicistika, knihovníctvo a vedecké inf.	5,4	3,7
73	Filologické vedy	14,1	7,2
74	Vedy o telesnej kultúre	15,1	4,9
75	Pedagogické vedy	12,8	11,4
76	Učiteľstvo	7,8	7,1
77	Psychologické vedy	6,1	4,7
8	Vedy a náuky o kultúre a umení	5,0	2,6

81	Vedy o umení	11,8	8,0
82	Umenie,už.um.a ruč.umel.-remes.výr.	3,1	1,3
9	Vojenské a bezpečn. vedy a náuky	10,8	11,7
99	Iný odbor vzdelania	–	
Spolu		7,7	6,0

* Prepočet z údajov za roky 2004 a 2005

Zdroj: *Štatistická ročenka školstva SR 2004, 2005; ÚIPŠ, Bratislava*
Štatistické výsledky o nezamestnanosti absolventov škôl a mladistvých; štatistiky
o absolventoch; <http://www.upsvar.sk>; vlastné prepočty

4. Nezamestnaní absolventi vysokých škôl podľa školy, na ktorej ukončili štúdium

V roku 2006 boli medzi nezamestnanými najpočetnejší absolventi Slovenskej poľnohospodárskej univerzity v Nitre (s počtom evidencií 333⁹, čo predstavovalo 11,6 % z celkového počtu nezamestnaných absolventov vysokých škôl) a Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre (291 evidencií, t.j. 10,1 %; tab. č. 10). Na úrovni približne 10 % sa pohyboval aj počet absolventov, ktorí ukončili štúdium na Prešovskej univerzite (283 evidencií a 9,8 %) a takisto na Technickej univerzite v Košiciach (280 evidencií a 9,7 %). Na Ekonomickej univerzite v Bratislave absolvovalo 249 (8,6 %) a na Univerzite Komenského v Bratislave 244 (8,5 %) nezamestnaných absolventov. Nad hranicou 5 % kolísali percentuálne podiely nezamestnaných absolventov u 2 škôl: Univerzity P. J. Šafárika v Košiciach (6,4 %) a Žilinskej univerzity 5,3 %), u ostatných vysokých škôl to bolo pod 5 %.

V porovnaní s predchádzajúcim rokom možno u všetkých vysokých škôl pozorovať nárast počtu absolventov, ktorí sa nezamestnali; z jednotlivých vysokých škôl treba pritom spomenúť najmä Univerzitu Konštantína Filozofa v Nitre, u ktorej predstavuje nárast oproti roku 2005 takmer 79,6 %. Nad 50 a takmer 50 %-ný nárast je možné pozorovať u Ekonomickej univerzity v Bratislave (59,8 %), u Prešovskej univerzity (56,9 %) a u Univerzity P.J. Šafárika v Košiciach (45,8 %). V prípade Technickej univerzity v Bratislave sa počet nezamestnaných vysokoškolákov zvýšil o 32,6 %, u Univerzity Komenského v Bratislave o 30,6 %, u Univerzity M. Bela v Banskej Bystrici o 28,3 %. Medzi vysokými školami, u ktorých bol nárast počtu nezamestnaných absolventov v porovnaní s ostatnými vysokými školami menej dramatický treba spomenúť Žilinskú univerzitu (19,3 %), Technickú univerzitu v Košiciach (12,7 %), Slovenskú poľnohospodársku univerzitu v Nitre (16,3 %) a Technickú univerzitu vo Zvolene (11,8 %).

⁹ Používame opäť priemer vypočítaný z hodnôt z mája a septembra 2006

Tab. č. 10: Nezamestnaní absolventi podľa vysokých škôl

Vysoká škola/univerzita	Evid.nezam. absolventi		AP* 2006	AP* 2006 %	AP* 2005
	k 31. 5.	k 30. 9.			
Univerzita Komenského, Bratislava	310	177	244	8,5	187
Univerzita P.J.Šafárika, Košice	196	173	185	6,4	127
Prešovská univerzita, Prešov	306	259	283	9,8	180
Univerzita Mateja Bela, B.Bystrica	169	243	206	7,2	161
Trnavská univerzita, Trnava	51	55	53	1,8	34
Univerzita veterinár. lekárstva, Košice	3	16	10	0,3	7
Slovenská technická univerzita, Bratislava	179	195	187	6,5	141
Žilinská univerzita, Žilina	97	206	152	5,3	127
Technická univerzita, Košice	297	263	280	9,7	249
Ekonomická univerzita, Bratislava	319	178	249	8,6	156
Slov.poľnoh. univerzita, Nitra	312	353	333	11,6	286
Technická univerzita, Zvolen	82	126	104	3,6	93
VŠMU, Bratislava	1	7	4	0,1	3
VŠVU, Bratislava	0	4	2	0,1	2
Univ.Konštantína Filozofa, Nitra	374	208	291	10,1	162
Voj.letec.akad. gen.M.R. Štefánika, Košice	0	0	0	0,0	2
Vojenská akadémia, Liptovský Mikuláš	1	2	2	0,1	7
Akadémia Policajného zboru, Bratislava	1	20	11	0,4	5
Trenčianska univerzita, Trenčín	82	63	73	2,5	53
Univ.sv.Cyrila a Metoda, Trnava	83	78	81	2,8	49
Akadémia umení, Banská Bystrica	1	5	3	0,1	2
Katolícka univerzita, Ružomberok	70	21	46	1,6	36
Vysoká škola manažmentu, Trenčín	4	8	6	0,2	1
Iná VŠ, univerzita	47	111	79	2,7	51
SPOLU	2 985	2 771	2878	100,0	2116

* AP - Aritmetický priemer vypočítaný z údajov za roky 2005, 2006
(májové a septembrové údaje o evidovaných nezamestnaných absolventoch vysokých škôl)

Zdroj: Štatistické výsledky o nezamestnanosti absolventov škôl a mladistvých; štatistiky o absolventoch; <http://www.upsvar.sk>; vlastné prepočty

Tab. č. 11: **Absolventská miera nezamestnanosti podľa vysokých škôl**

Vysoká škola/univerzita	Absolventi, ktorí ukončili štúdium v roku *:		Nezamestnaní absolventi AP 2005,2006**	AMN*** 2006 (%)
	2005	2006		
Univerzita Komenského, Bratislava	3394	3502	215	3,1
Univerzita P.J.Šafárika, Košice	947	974	156	8,1
Prešovská univerzita, Prešov	954	1121	231	11,1
Univerzita Mateja Bela, B.Bystrica	1455	1239	183	6,8
Trnavská univerzita, Trnava	509	456	43	4,5
Univerzita veterinár.lekárstva, Košice	111	88	8	4,0
Slovenská technická univerzita, Bratislava	3587	3368	164	2,4
Žilinská univerzita, Žilina	1748	1855	139	3,9
Technická univerzita, Košice	1766	1705	264	7,6
Ekonomická univerzita, Bratislava	1647	1528	202	6,4
Slov.poľnoh. univerzita, Nitra	1498	1448	309	10,5
Technická univerzita, Zvolen	581	542	99	8,8
VŠMU, Bratislava	283	246	3	0,6
VŠVU, Bratislava	159	153	2	0,6
Univ.Konštantína Filozofa, Nitra	1006	1105	227	10,7
Trenčianska univerzita, Trenčín	459	332	63	7,9
Univ.sv.Cyrila a Metoda, Trnava	389	530	65	7,0
Akadémia umení, Banská Bystrica	67	94	3	1,6
Katolícka univerzita, Ružomberok	193	333	41	7,7
Univerzita J. Selyeho, Komárno	9	9	0	0,0
Vysoká škola manažmentu, Trenčín (súkrom.)	49	42	4	3,8

* zahrnuté sú vysoké školy patriace do rezortu školstva

** AP – aritmetický priemer z počtu nezamestnaných k 31. máju a 30. septembru v roku 2005 a 2006

*** AMN - absolventská miera nezamestnanosti - podiel počtu evid. nezamestnaných absolventov z počtu absolventov, ktorí ukončili štúdium počas dvoch kalendárnych rokov (v %)

Zdroj: Štatistická ročenka školstva SR 2005 a 2006; ÚIPŠ, Bratislava

Štatistické výsledky o nezamestnanosti absolventov škôl a mladistvých; štatistiky o absolventoch,
[http:// www.upsvar.sk](http://www.upsvar.sk); vlastné prepočty

Ak použijeme ukazovateľ absolventskej miery nezamestnanosti, potom najvyššie percento nezamestnaných mali 3 vysoké školy: Prešovská univerzita (11,1 %), Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre (10,5 %) a Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre (10,7 %; tab. č. 11). Pomerne vysoké percento nezamestnaných mala aj Technická univerzita vo Zvolene (8,8 %) a Univerzita P. J. Šafárika v Košiciach (8,1 %) a len o niečo nižšie hodnoty tohto ukazovateľa sme zaznamenali v prípade Technickej univerzity v Košiciach (7,6 %), Trenčianskej univerzity (7,9 %), Univerzity sv. Cyrila a Metoda v Trnave (7,0 %) a Katolíckej univerzity v Ružomberku (7,7 %). Naopak, najnižšie miery nezamestnanosti sme zaznamenali u VŠMU a VŠVU v Bratislave a takisto v prípade Akadémie umení v Banskej Bystrici, absolventi týchto škôl sa však pohybujú na trhu práce zväčša v neštandardných pracovných režimoch a údaje o ich nezamestnanosti nemožno považovať za porovnateľné s absolventmi

iných vysokých škôl. Z ostatných vysokých škôl mala nízku mieru nezamestnanosti Slovenská technická univerzita v Bratislave (2,4 %), Univerzita Komenského v Bratislave (3,1 %) a Žilinská univerzita (3,9 %).

Tab. č. 12: **Porovnanie absolventských mier nezamestnanosti absolventov vysokých škôl podľa skupín študijných odborov (r. 2005 a 2006)**

Vysoká škola/univerzita	AMN 2005 (%)	AMN 2006 (%)
Univerzita Komenského, Bratislava	4,3	3,1
Univerzita P.J.Šafárika, Košice	9,7	8,1
Prešovská univerzita, Prešov	15,3	11,1
Univerzita Mateja Bela, B.Bystrica	7,7	6,8
Trnavská univerzita, Trnava	5,7	4,5
Univerzita veterinár.lekárstva, Košice	8,9	4,0
Slovenská technická univerzita, Bratislava	3,3	2,4
Žilinská univerzita, Žilina	7,2	3,9
Technická univerzita, Košice	11,8	7,6
Ekonomická univerzita, Bratislava	7,1	6,4
Slov.poľnoh. univerzita, Nitra	13,1	10,5
Technická univerzita, Zvolen	13,2	8,8
VŠMU, Bratislava	1,2	0,6
VŠVU, Bratislava	2,9	0,6
Univ.Konštantína Filozofa, Nitra	11,0	10,7
Trenčianska univerzita, Trenčín	7,7	7,9
Univ.sv.Cyrila a Metoda, Trnava	7,2	7,0
Akadémia umení, Banská Bystrica	6,3	1,6
Katolícka univerzita, Ružomberok	7,9	7,7
Univerzita J. Selyeho, Komárno	0,0	0,0
Vysoká škola manažmentu, Trenčín	4,2	3,8

AMN - absolventská miera nezamestnanosti - podiel počtu evid. nezamestnaných absolventov z počtu absolventov, ktorí ukončili štúdium počas dvoch kalendárnych rokov (v %).

Zdroj: Štatistická ročenka školstva SR 2004 až 2006; ÚIPŠ, Bratislava
Štatistické výsledky o nezamestnanosti absolventov škôl a mladistvých; štatistiky o absolventoch,
[http:// www.upsvar.sk](http://www.upsvar.sk); vlastné prepočty

V porovnaní s rokom 2005 miery nezamestnanosti na všetkých vysokých školách poklesli, pričom pomerne výrazný posun **smerom dole sme zaznamenali u Univerzity veterinárneho lekárstva v Košiciach** (z 8,9 na 4 %, čo je pokles o takmer 5 %; tab. č. 12). Pomerne výrazný pokles možno sledovať aj v prípade Technickej univerzity vo Zvolene (z 13,2 na 8,8 %, t.j. o 4,4 %) a u Technickej univerzity v Košiciach (z 11,8 na 7,6 %, t.j. o 4,2 %).

Tabuľka č.13 ukazuje, ako sa jednotlivé vysoké školy podieľali na nezamestnanosti absolventov vysokých škôl podľa hlavných skupín študijných odborov. Táto participácia umožňuje sledovať určité prvky **odborovej dominancie** niektorých vysokých škôl na absolventskej nezamestnanosti.

V rámci skupín odborov s vyššími početnosťami nezamestnaných absolventov vyzerala situácia takto:

- V skupine prírodných vied sa na nezamestnanosti absolventov najvýraznejšie podieľala UK v Bratislave (27,6 %). Z UPJŠ v Košiciach bolo v tejto skupine 17 % a z UMB v Banskej Bystrici 16 % absolventov.
- Z evidovaných nezamestnaných absolventov s ukončeným technickým smerom štúdia približne tretina (34,3 %) absolvovala na Technickej univerzite v Košiciach a len o málo menej ako tretina (31,2 %) na STU v Bratislave.
- Medzi evidovanými absolventmi s odbormi zameranými na poľnohospodárstvo, lesníctvo a veterinárne vedy jednoznačne prevažovali absolventi SPU v Nitre (81,7 %).
- Na nezamestnanosti absolventov lekárskejších a farmaceutických vied participovali zhruba rovnakým podielom UPJŠ v Košiciach a UK v Bratislave (37,7 a 36,1 %).
- V skupine spoločensko-vedných odborov bola nezamestnanosť pomerne rovnomerne rozložená medzi absolventov Prešovskej univerzity, Ekonomickej univerzity v Bratislave a UKF v Nitre (od 15 do 17 %), na UMB v Banskej Bystrici študovalo 10,7 % nezamestnaných absolventov so spoločenskovedným zameraním.

Tab. č. 13: **Participácia vysokých škôl na absolventskej nezamestnanosti podľa hlavných skupín študijných odborov**

Skupina študijných odborov	Evidovaní nezamest. absolventi VŠ AP 2006*	VŠ participujúce na počte evid. nezamestn. absolventoch VŠ podielom vyšším ako 10,0 %		
		Názov VŠ	Počet evidencií	
			AP*	%
Prírodné vedy	259	UK v Bratislave	72	27,6
		UPJŠ v Košiciach	44	17,0
		Univerzita M.Bela v Banskej Bystrici	42	16,0
		Un. Konštantína Filozofa v Nitre	34	12,9
		TU vo Zvolene	28	10,6
Technické vedy a náuky	582	TU v Košiciach	200	34,3
		STU v Bratislave	182	31,2
		Žilinská univerzita v Žiline	110	18,8
Poľnohosp.-lesnícke a veterinár. vedy a náuky	243	SPU v Nitre	199	81,7
		TU vo Zvolene	28	11,3
Lekárske a farmaceutické vedy a náuky	178	UPJŠ v Košiciach	67	37,7
		UK v Bratislave	64	36,1
Spoločenské vedy, náuky a služby	1530	Prešovská univerzita v Prešove	264	17,3
		EU v Bratislave	247	16,2
		Un. Konštantína Filozofa v Nitre	229	15,0
		Univerzita M.Bela v Banskej Bystrici	164	10,7
Vedy a náuky o kultúre a umení	41	Un. Konštantína Filozofa v Nitre	17	40,2
		Prešovská univerzita v Prešove	6	14,6
		TU vo Zvolene	5	12,2
Vojenské a bezpečnostné vedy a náuky	46	Žilinská univerzita v Žiline	31	67,0
		Akadémia Policaj.zboru v Bratislave	11	23,1

* AP – aritmetický priemer vypočítaný z hodnôt za mesiac máj a september 2006

Tabuľka zahŕňa vysoké školy, u ktorých percentuálny podiel evidovaných nezamestnaných absolventov z celkového počtu evidencií v rámci danej skupiny študijných odborov prekročil hranicu 10 %.

Zdroj: Štatistické výsledky o nezamestnanosti absolventov škôl a mladistvých; štatistiky o absolventoch, <http://www.upsvar.sk>; vlastné prepočty

5. Regionálny aspekt nezamestnanosti absolventov vysokých škôl

Najmenej evidovaných nezamestnaných absolventov vysokých škôl bolo v roku 2006 v Bratislavskom kraji (aritmetický priemer z hodnôt za máj a september – 182, t. j. 6,3 %), najviac ich bolo v Prešovskom kraji (586, t.j. 20,4 %). V Košickom kraji bolo 479, t.j. 16,6 % nezamestnaných vysokoškolákov a v Nitrianskom kraji len o málo menej, 453, t.j. 15,7 %. V ostatných krajoch (Trnavský, Trenčiansky, Žilinský a Banskobystrický) sa počet nezamestnaných absolventov vysokých škôl pohyboval v intervale zhruba od 260 do 320 (10-11 %).

Tab. č. 15: **Participácia vysokých škôl na absolventskej nezamestnanosti podľa krajov**

Kraj	Ev.nezam. abs.VŠ AP 2006*	VŠ participujúce na absolventskej nezamestnanosti (10 a viac %)		
		Vysoká škola	Evidovaní nezamest. absolventi (AP*)	
			počet	%
Bratislavský	182	UK Bratislava	68	37,4
		EU Bratislava	49	26,9
		STU Bratislava	21	11,5
Trnavský	265	STU Bratislava	65	24,5
		SPU Nitra	38	14,3
		UCM Trnava	35	13,2
		UK Bratislava	28	10,6
Trenčianský	287	TUD Trenčín	52	17,9
		STU Bratislava	36	12,5
		UK Bratislava	34	11,7
		SPU Nitra	29	10,1
Nitriansky	453	SPU Nitra	142	31,3
		UKF Nitra	160	35,4
Žilinský	320	ŽU Žilina	83	25,8
		UMB Ban.Bystrica	35	10,8
Banskobystrický	307	UMB Ban.Bystrica	95	30,8
		TU Zvolen	59	19,1
Prešovský	586	PU Prešov	201	34,7
		TU Košice	112	19,1
		UPJŠ Košice	68	11,6
Košický	479	TU Košice	147	30,6
		UPJŠ Košice	92	19,1
		PU Prešov	67	13,9
		EU Bratislava	64	13,3
		SPU Nitra	38	7,9
		UMB Ban.Bystrica	14	2,9
ŽU Žilina	10	2,1		

* AP – aritmetický priemer vypočítaný z hodnôt za mesiac máj a september 2006

Zdroj: Štatistické výsledky o nezamestnanosti absolventov škôl a mladistvých; štatistiky o absolventoch, <http://www.upsvar.sk>; vlastné prepočty

Participáciu jednotlivých vysokých škôl na nezamestnanosti svojich absolventov v rámci jednotlivých krajov ilustruje tabuľka č. 14. Z nej je zrejmé, že podiel jednotlivých vysokých škôl na nezamestnanosti v určitých regiónoch je viac alebo menej ohraničený do určitej vzdialenosti od ich sídla. Nezamestnanosť v jednotlivých regiónoch, a tým aj počet nezamestnaných absolventov a ich percentuálne podiely pritom pomerne výrazne ovplyvňuje aj ekonomická situácia v daných regiónoch a v spádových oblastiach jednotlivých vysokých škôl.

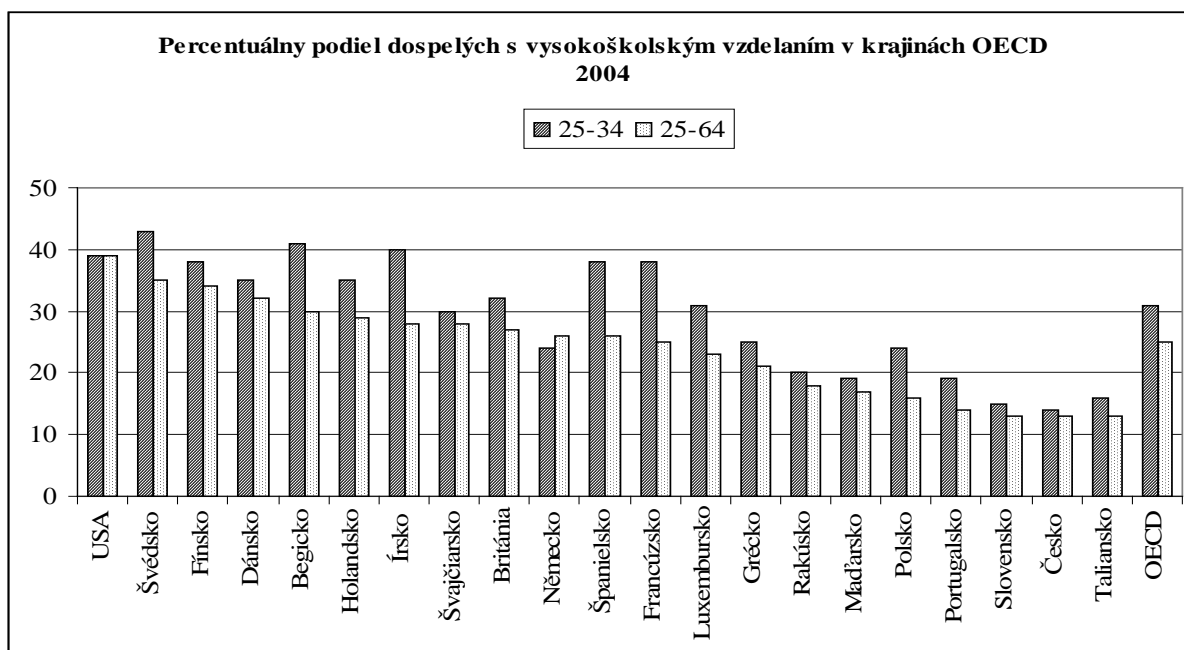
II. Uplatnenie a zamestnatel'nosť

Problematika uplatnenia absolventov vysokých škôl, možnosti využitia získanej kvalifikácie a prípadná nezamestnanosť, ako i ďalšie aspekty tohto problému majú medzi rezortný charakter a podiel rezortu školstva na ich riešení je významný. Preto už tretí krát reaguje MŠ SR prostredníctvom ÚIPŠ v oblasti výchovy a vzdelávania na skutočnosti, podmienené súčasnou spoločenskou a hospodárskou situáciou, ovplyvňujúcou uplatnenie absolventov VŠ na existujúcom trhu práce (Ondrejko, 1990; Zvalová, Bieliková, Poisel, 1994-1997). Vytvorenie spätnej väzby medzi vysokými školami, štátnou správou, trhom práce a praxou je nevyhnutné práve z hľadiska určitej prepojenosti medzi prípravou budúcich absolventov jednotlivých vysokých škôl so súčasnými i budúcimi potrebami národného hospodárstva.

Prístup MŠ SR k riešeniu tohto problému nie je ojedinelý. Podobne napr. i Ministerstvo školstva, mládeže a telovýchovy ČR prišlo k názoru, že prehľady o absolventoch škôl, uchádzajúcich sa o zamestnanie sú len súhrnné štatistiky, ktoré síce dávajú rámcový obraz o nezamestnanosti absolventov, ale nemôžu postihnúť špecifiká jednotlivých odborov a najmä názory absolventov i zamestnávateľov na uplatnenie v odbore, úroveň výučby a vzájomných očakávaní. Preto realizuje prostredníctvom fakúlt podobný výskum, pričom na základe prvých vyhodnotení výsledkov jednotlivých výskumov a vzhľadom k výhľadom výskumu uplatnenia absolventov v ďalších rokoch, dospelo k názoru prijať pre budúcnosť zastrešujúci projekt pre vzájomne sa doplňujúce projekty, ktoré sa budú venovať vysokému školstvu ako celku a na ich základe bude možné objektívnejšie zhodnotiť uplatnenie absolventov jednotlivých škôl, fakúlt i odborov, ako i vytvárať databáze využiteľné pre opakované skúmania uplatnenia absolventov vysokých škôl v ďalších rokoch umožňujúcich komparáciu. Je to veľmi podobná cesta, ktorú MŠ SR v spolupráci s ÚIPŠ nastúpili už v roku 1990.

Podiel obyvateľov s vysokoškolským vzdelaním predstavuje významný faktor fungovania každej vyspelej a modernej spoločnosti a jej ekonomiky. Spoluvytvárajú celkovú (tzn. ekonomickú, technologickú, sociálnu, kultúrnu a i.) úroveň, charakterizuje stupeň rozvoja vedomostí a znalostí, je úzko naviazaná na produktivitu práce a technologickú vyspelosť ako i schopnosť inovácie.

Graf č. 4

Zastúpenie vysokoškolákov v pracujúcej populácii je však len jeden z mnohých dôležitých faktorov. Je možné nájsť krajiny, kde počet vysokoškolákov vzhľadom k populácii nie je príliš vysoký a napriek tomu v medzinárodných porovnaníach si vedú celkom dobre (napr. Luxembursko alebo Rakúsko) a naopak krajiny kde je podiel vysokoškolákov pomerne vysoký ale celková úroveň týchto krajín nepatrí k najvyšším.

Úspešnosť uplatnenia absolventov vysokých škôl závisí aj od skladby pracovných miest, ktoré sú na trhu práce k dispozícii. Ak je absolventov vysokých škôl menej ako zodpovedajúcich pracovných miest a dopyt po nich prevyšuje ponuku, môžu si ľahšie vybrať prácu podľa svojich predstáv, čo vedie k vyššej spokojnosti absolventa. Ak je však absolventov príliš veľa, majú častejšie problém zohnať vôbec nejakú prácu alebo musia zobrať prácu o ktorú vôbec nemajú záujem a nebola ani cieľom ich štúdia.

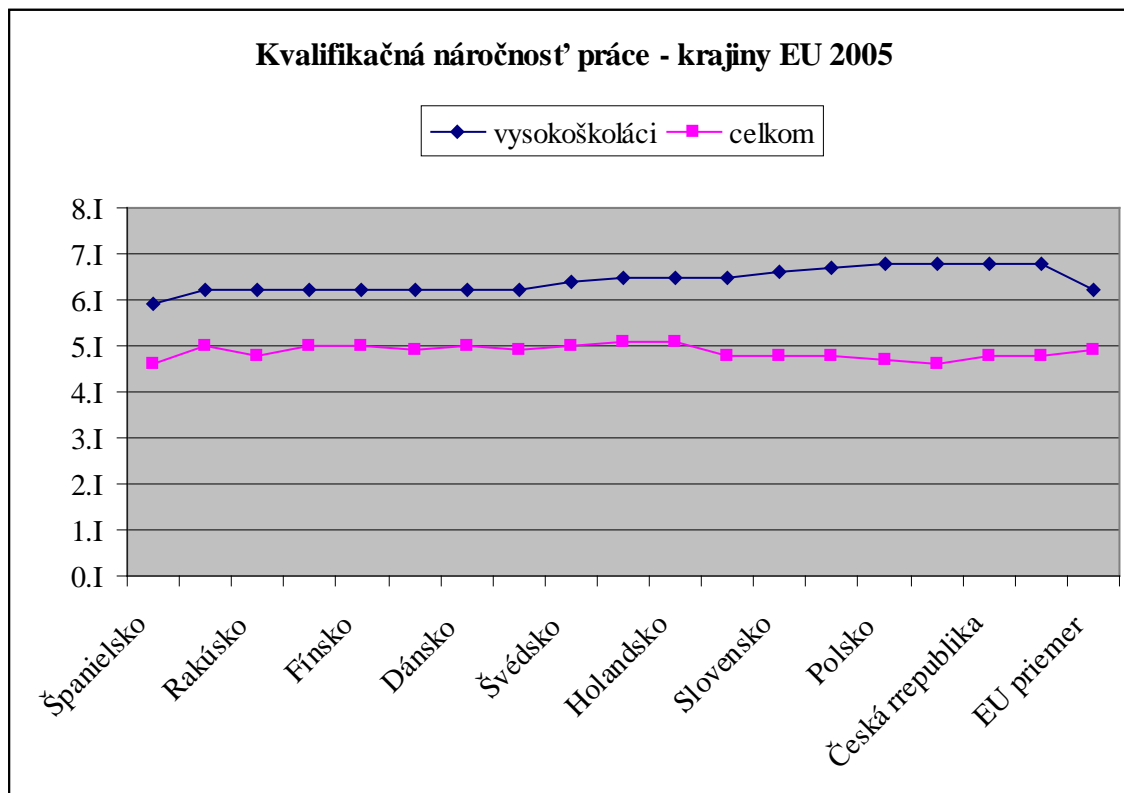
Napriek tomu je potrebné konštatovať, že počty vysokoškolákov v Slovenskej republike sú v porovnaní s rozvinutými krajinami EÚ stále nízke a to aj napriek stále sa zvyšujúcemu počtu prijatých študentov a vysokoškolských absolventov ako aj rozmachu, ktorý u nás vysoké školstvo v posledných pätnástich rokoch zaznamenalo. Silný rast počtu prijímaných na vysoké školy pokračuje i naďalej a to aj napriek stále sa znižujúcej veľkosti populačných ročníkov, čo samozrejme urýchlí vývoj a podiel absolventov príslušnej vekovej skupiny sa bude stále zvyšovať.

Vysokoškolským absolventom prináša ich vzdelanie určité výhody a takmer vo všetkých vyspelých krajinách nachádzajú vysokoškolači, oproti ľuďom s nižším vzdelaním, ľahšie zamestnanie. Sú menej ohrození nezamestnanosťou, majú k dispozícii širšiu ponuku pracovných príležitostí, ich práca je obyčajne kvalifikovanejšia a zaujímavejšia a samozrejme aj lepšie platená. Táto skutočnosť sa však vzťahuje na priemer celej tejto vzdelanostnej skupiny od ktorého existujú rôzne odchýlky závislé od uplatniteľnosti zvoleného študijného odboru, kvality vysokoškolského vzdelania a viacerých iných faktorov.

Zamestnateľnosť absolventov vysokých škôl (meraná mierou nezamestnanosti vysokoškolákov vo vzťahu k celkovej miere nezamestnanosti) je v každej krajine ovplyvnená predovšetkým celkovou situáciou ekonomiky a trhu. Nejde však len o to, či si vysokoškolskí absolventi nájdú nejakú prácu, ale aj o to nakoľko je táto práca kvalifikovaná. Kvalifikovanosť práce prezentuje nároky, ktoré sa na jednotlivé pracovné miesta kladú z hľadiska požiadaviek na vzdelanie, odbornú kvalifikáciu, zložitosť práce. Získanie kvalifikovanej práce a jej výkon v značnej miere ovplyvňuje, ktoré povolania sú na trhu práce k dispozícii a koľko je záujemcov z radov vysokoškolákov. V priemere najviac kvalifikovanú prácu vykonávajú vysokoškolači v Maďarsku, Českej republike, Poľsku, Portugalsku, Taliansku a na Slovensku, čo paradoxne súvisí s počtom vysokoškolsky vzdelanej pracovnej sily v jednotlivých krajinách. Čím nižší je podiel vysokoškolsky vzdelaných, tým väčšia je šanca nájsť kvalifikovanú prácu vo vyštudovanom odbore.

Na druhej strane v krajinách s vysokým podielom vysokoškolákov sa uplatňujú absolventi vysokých škôl dosť často na pracovných miestach s nižšími kvalifikačnými nárokmi a vysokoškolské vzdelanie prestáva byť dostačujúcou podmienkou pre dobré uplatnenie na trhu práce. Podobná situácia nastáva, keď štruktúra študijných programov a odborov flexibilne nereaguje na požiadavky ekonomiky a trhu práce.

Graf č. 5

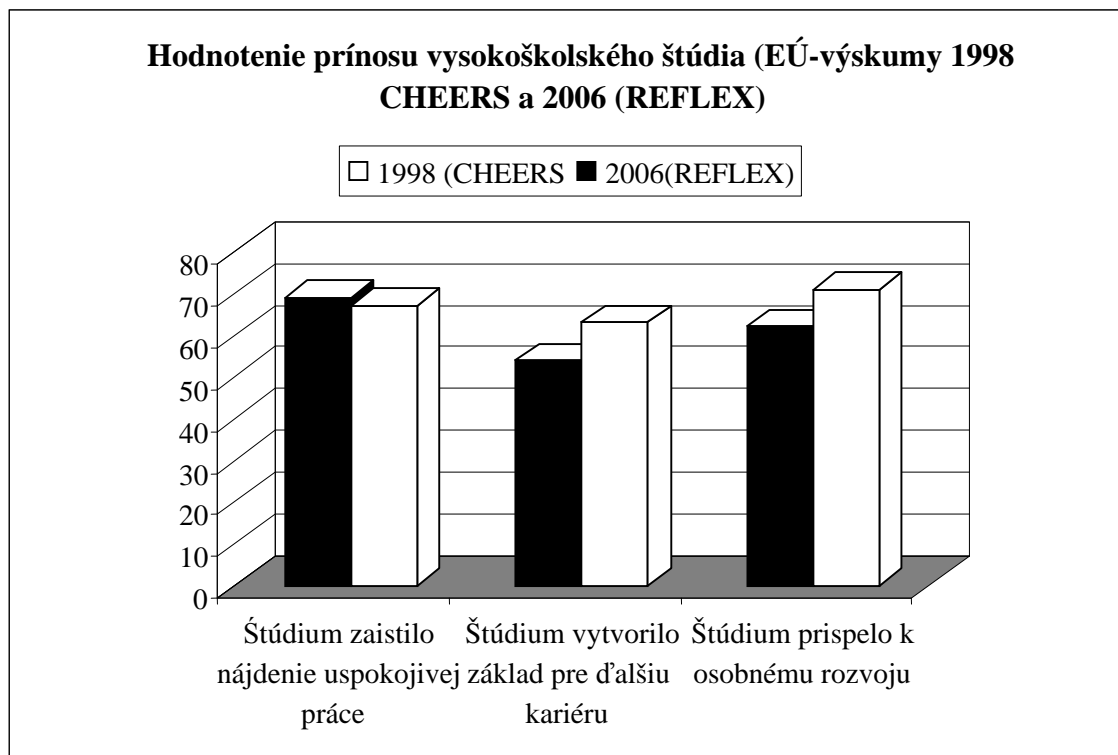

(kvalifikačná náročnosť práce pre jednotlivé povolania sa pohybuje v rozmedzí do 1 do 9, pričom čím je práca v danom povolaní kvalifikovanejšia, tým vyššia je jej hodnota)

V roku 1999 sa uskutočnil v 12 európskych krajinách výskum uplatnenia absolventov na trhu práce (CHEERS5) približne päť rokov po absolvovaní vysokoškolského štúdia. Podobný, ešte rozsiahlejší sa uskutočnil v roku 2006 (REFLEX6). Slovensko sa žiaľ týchto výskumov nezúčastnilo, ale i tak z analýzy výsledkov možno zachytiť dôležité údaje a trendy v hodnotení profesionálnej dráhy a postavenia na trhu práce a tým aj získaného vysokoškolského vzdelania samotnými absolventmi v európskom priestore. Štrukturálne zmeny v spoločnosti a ekonomike v rámci EÚ menia aj pohľad na funkciu a rolu vysokoškolského vzdelania a hodnotenie jeho významu vo vzťahu k trhu práce a vlastnej profesijnej kariéry samotnými absolventmi.

Rýchly rozvoj, rastúca dynamika a rôznorodosť pracovného trhu stále viacej ovplyvňuje priamočiarosť cesty zo školy do praxe. Jednotlivé povolania a pracovné pozície začínajú vyžadovať širší okruh kompetencií, zručností a vedomostí, často v medziodborových disciplínach a to vždy nie je v súlade s úzko špecifikovanými študijnými programami. Táto situácia znižuje hodnotu významu štúdia pri hľadaní zodpovedajúceho pracovného miesta a znižuje istotu vysokoškolského absolventa, že jeho vzdelanie bude dôležité pre rozvoj jeho ďalšej kariéry. Z nasledujúceho grafu je vidno, že význam vysokoškolského vzdelania pre nájdenie uspokojivej práce mierne poklesol ale jeho význam ako základu pre ďalšiu kariéru a osobný rozvoj výrazne stúpol. Pozitívne hodnotenie významu vysokoškolského vzdelania pre osobný rozvoj absolventov vysokých škôl je založené nielen na tom, že im pomáha pri orientácii na trhu práce ale je významný aj pre ich celkové postavenie v spoločnosti a zvládanie stále zložitejších zmien v spoločnosti, hodnotovej orientácie a životného štýlu.

Graf č. 6

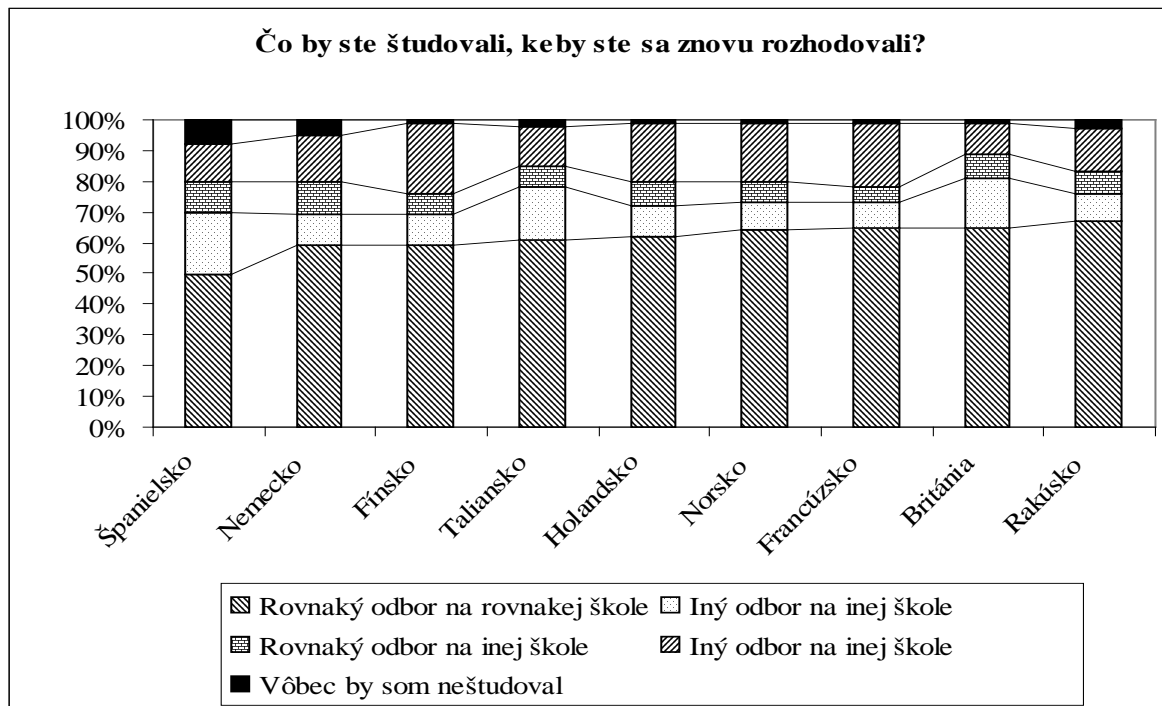

CHEERS je skratka pre “Careers after Higher Education: an European Research Study” a výskum zahrnul takmer 40 tisíc absolventov vysokých škôl celkom z 13 krajín.

REFLEX je skratka pre “The Flexible Professional in the Knowledge Society: New Demands on Higher Education in Europe” a výskum zahŕňa viac ako 50 tisíc absolventov vysokých škôl z 15 krajín.

Severské krajiny majú najmenší podiel absolventov, ktorí by sa pre vysokoškolské štúdium znovu nerozhodli vôbec. Odlišné výsledky má Španielsko, kde by len menej ako polovina absolventov opakovala rovnakú voľbu a takmer 10% absolventov by nešlo študovať vôbec. Obidva výskumy tiež poukázali na vzájomnú prepojenosť medzi objektívnymi ukazovateľmi a subjektívnym vnímaním postavenia vysokoškolsky vzdelaných v rámci uplatnenia absolventov vysokých škôl na trhu práce. Mení sa aj pohľad na to, aký odbor absolventi vlastne vyštudovali, keďže rôzne kombinácie študijných zameraní ale aj väčšia individualizácia vzdelávacích možností vedú k tomu, že určitá časť absolventov nedokáže jednoznačne zaradiť svoje vzdelanie do určitej odborovej skupiny, pretože často ide o profiláciu, ktorá je vymedzená na hranici rôznych študijných odborov a špecializácií.

Graf č. 7

Ak porovnáваме situáciu s ostatnými štátmi OECD zdá sa, že slovenskí vysokoškolskí študenti študujú na verejných vysokých školách príliš dlho a často v študijných programoch, ktoré ich nepripravujú dostatočne pre prax. Je to neefektívne využívanie verejných financií ale aj času študenta a zároveň určité riziko, že značná časť študentov získa vzdelanie, ktoré sa ťažko uplatňuje v pracovnej sfére. V krajinách, kde sa realizujú bakalárske programy dlhé roky (ako napr. v USA alebo Veľkej Británii) pokračuje necelá tretina absolventov bakalárskeho štúdia v magisterských programoch. U nás je situácia takmer opačná a základom je otázka, akú profesijnú kvalifikáciu je možné získať v prvom -bakalárskom stupni štúdia. Všeobecne panuje snaha zvyšovať počty v bakalárskych študijných programoch ale rozvoj bakalárskeho štúdia pevne spojeného s praxou zatiaľ nemá pevnú základňu.

Slovensko vykazuje v porovnaní s krajinami EÚ vysoký podiel stredoškolsky vzdelaného obyvateľstva, ktorý sa nedostatočne využíva ako zdroj na zvýšenie počtu vysokoškolských absolventov. Podiel obyvateľstva s vysokoškolským vzdelaním predstavuje v krajinách EÚ okolo 27%, zatiaľ čo na Slovensku je to podstatne menej. Môže za to najmä malý podiel vysokoškolského vzdelania bakalárskeho typu v kratšom časovom cykle, ktoré pripravujú absolventov naozaj pre prax. Požiadavky z radov zamestnávateľov nie sú obyčajne založené na memorovaní čisto teoretických poznatkov ale vyžadujú ich praktické využívanie, schopnosť absolventa systémovo myslieť, prijímať zmeny, byť flexibilný a komunikačne zručný.

Podľa sčítania ľudu v máji 2001 je počet vysokoškolsky vzdelaných ľudí príslušnej vekovej kategórie 107 167. Štatistický úrad SR udáva v júni 2001 počet obyvateľov príslušnej vekovej kategórie 803 261. Z týchto čísel sme vychádzali. K nim sme pridávali každý rok absolventov prvého diplomu za príslušný kalendárny rok. Štatistická ročenka školstva ich udáva k 31.12. príslušného roku, podobne ŠU SR udáva obyvateľstvo k 31.12. príslušného roku. Takže ďalšie údaje sú platné od 1.1. nasledujúceho roku.

Tab. č. 16:

Percentuálny podiel absolventov VŠ vo vekovej kategórii obyvateľstva 25 – 34 rokov (1. diplom)

rok	VŠ_	Obyv	%
2001	107 167	803 261	13,34%
2002	118 584	836 278	14,18%
2003	132 415	860 994	15,38%
2004	145 324	883 578	16,45%
2005	158 020	900 980	17,54%
2006	170 501	914 703	18,64%

Tab. č. 17:

Pomer nO_P , početnosť 19-ročnej populácie O_P , novoprijatí do 1. ročníka denného štúdia

N_P (VVŠ, DŠ, I. a II.° spolu) – prognóza

Rok	nO_P	ΔnO_P	O_P	$N_{P,Níz}$	$N_{P,Str}$	$N_{P,Vys}$
	os / os	os / os	os	os	os	os
	a	b	c	d	e	f
2005	0,3365	0,0441	84 886	24 819	28 565	32 310
2006	0,3488	0,0451	81 357	24 706	28 379	32 052
2007	0,3611	0,0463	80 957	25 491	29 237	32 982
2008	0,3735	0,0475	78 142	25 473	29 183	32 892
2009	0,3858	0,0488	77 955	26 273	30 073	33 873
2010	0,3981	0,0501	76 622	26 663	30 502	34 342
2011	0,4104	0,0515	73 191	26 266	30 038	33 810
2012	0,4227	0,0530	71 639	26 485	30 283	34 082
2013	0,4350	0,0546	65 155	24 789	28 345	31 900
2014	0,4474	0,0562	60 432	23 640	27 035	30 429
2015	0,4597	0,0578	59 420	23 878	27 314	30 749
2016	0,4720	0,0595	57 470	23 705	27 125	30 545
2017	0,4843	0,0612	56 129	23 746	27 183	30 621
2018	0,4966	0,0630	55 472	24 053	27 548	31 044
2019	0,5089	0,0648	53 880	23 929	27 421	30 914
2020	0,5213	0,0667	50 551	22 980	26 350	29 720

Vysvetlivky

„a“ – prognózovaná hodnota pomeru nO_P vypočítaná podľa modelu (1.1)

„b“ – prípustná chyba prognózy pomeru nO_P

„c“ – početnosť relevantnej populačnej skupiny O_P ; zdroj údajov: Štatistický úrad SR

„d“ – počet novoprijatých podľa (1.9), znamienko „-“ (nízky variant)

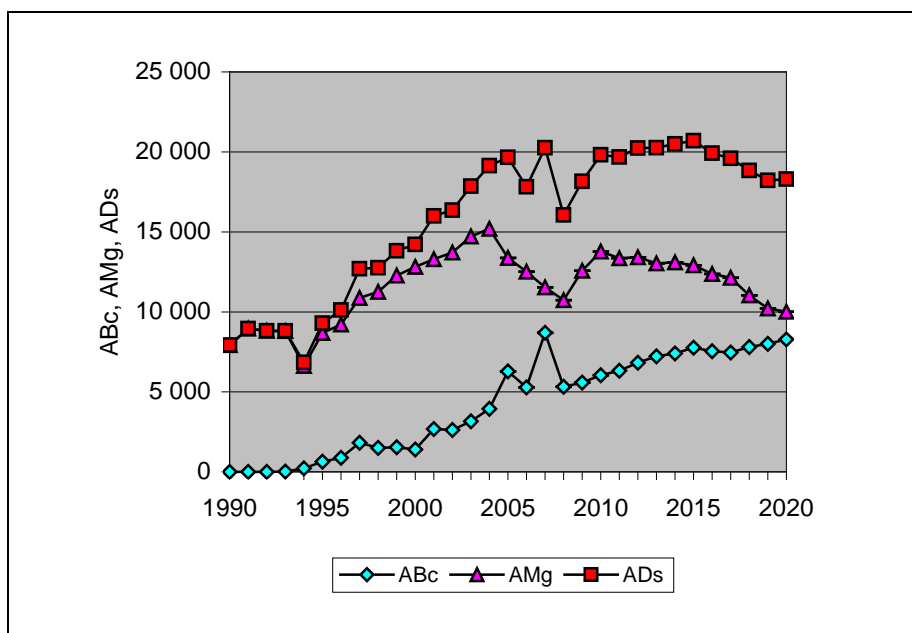
„e“ – počet novoprijatých podľa (1.8) (stredný variant)

„f“ – počet novoprijatých podľa (1.9), znamienko „+“ (vysoký variant)

Podľa prognostických odhadov, by počet novoprijímaných na vysoké školy mal kulminovať okolo roku 2010 a v primeranom časovom odstupe aj počet absolventov. Po roku 2015 by sa mala situácia stabilizovať a očakáva sa skôr pokles. Treba však počítať s rôznymi faktormi, ktoré môžu prognostický pohľad ovplyvniť a meniť, napr. demografický vývoj, ekonomické zázemie a vývoj hospodárstva, prístup ku vzdelaniu a jeho flexibilita a i.

Nárast počtu absolventov samozrejme zmení aj okolnosti ich prechodu zo školy do praxe a bude potrebné zaoberať sa otázkami ako sa tieto skutočnosti odrazia v uplatnení absolventov na pracovnom trhu, či sa nestane z dnešného nedostatku zajtrajší prebytok, čo môžu v budúcnosti očakávať mladí ľudia, ktorí sa v súčasnosti rozhodujú či pôjdu po maturite ďalej študovať.

Graf č. 8 **Počet absolventov denného štúdia v I. a II. stupni (zvlášť a spolu) skutočnosť a prognóza**

V nasledujúcom kroku odhadujeme počet absolventov I. stupňa externého štúdia. Na výpočet sme použili koeficient absolvovania – úspešnosti štúdia aN prvého stupňa získaný ako priemernú hodnotu z retrospektívy - 0,75.

Tab. č. 18:

Počet absolventov A I. stupňa externého štúdia (VVŠ, EŠ, I. st.) – predikcia

Rok	A I. st _{Níz}	A I. st _{Str}	A I. st _{Vys}
	a	b	c
2006	11 293	11 293	11 293
2007	11 789	11 789	11 789
2008	12 941	12 941	12 941
2009	9 061	12 006	14 950
2010	9 566	12 512	15 457
2011	10 063	13 019	15 976
2012	10 474	13 428	16 381
2013	10 852	13 805	16 757
2014	11 240	14 204	17 168
2015	11 602	14 579	17 556
2016	11 900	14 880	17 860
2017	12 044	14 998	17 951
2018	11 991	14 877	17 763
2019	11 894	14 710	17 526
2020	11 799	14 552	17 306

Hodnoty veličiny *A* v prvých rokoch obdobia prognózy sú vo všetkých troch variantoch rovnaké. Je to dané tým, že príslušné hodnoty sa určovali z tých istých skutočných hodnôt veličín *N* v rokoch (2003, 2004, 2005)

Priemerný podiel pokračujúcich študentov z absolventov prvého stupňa bol v druhom stupni za roky 1994 až 2005 51% . Toto číslo nemôžeme brať do úvahy vzhľadom na dobiehajúcu transformáciu vzdelávacieho procesu na vysokých školách. Pri výpočte pokračujúcich študentov sme prihliadali hlavne na údaje z neskorších rokov. V roku 2004 pokračovalo v ďalšom štúdiu 84% študentov, v roku 2005 ich pokračovalo 80%. Pri prognóze sme použili číslo 80% .

Z pokračujúcich študentov sme pri použití 80% -nej úspešnosti odhadli počet absolventov magisterského štúdia (absolventov štúdia II. stupňa) a tým aj celkový počet absolventov.

Tab. č. 19: Počet absolventov A I. stupňa , počet pokračujúcich P v štúdiu II. Stupňa

Rok	A I. st Níz	A I. st Str	A I. st Vys	P _{Níz}	P _{Str}	P _{Vys}
	a	b	c	d	e	f
2006	11 293	11 293	11 293	7 938	7 938	7 938
2007	11 789	11 789	11 789	9 034	9 034	9 034
2008	12 941	12 941	12 941	9 431	9 431	9 431
2009	9 061	12 006	14 950	10 352	10 352	10 352
2010	9 566	12 512	15 457	7 188	9 605	12 021
2011	10 063	13 019	15 976	7 592	10 009	12 426
2012	10 474	13 428	16 381	7 989	10 415	12 841
2013	10 852	13 805	16 757	8 318	10 742	13 166
2014	11 240	14 204	17 168	8 621	11 044	13 467
2015	11 602	14 579	17 556	8 931	11 363	13 796
2016	11 900	14 880	17 860	9 220	11 663	14 106
2017	12 044	14 998	17 951	9 458	11 904	14 350
2018	11 991	14 877	17 763	9 575	11 998	14 422
2019	11 894	14 710	17 526	9 533	11 901	14 270
2020	11 799	14 552	17 306	9 457	11 768	14 079

Tab. č. 20 Počet absolventov A II. stupňa externého štúdia (VVŠ, EŠ, I. st.), počet absolventov A celkom – predikcia

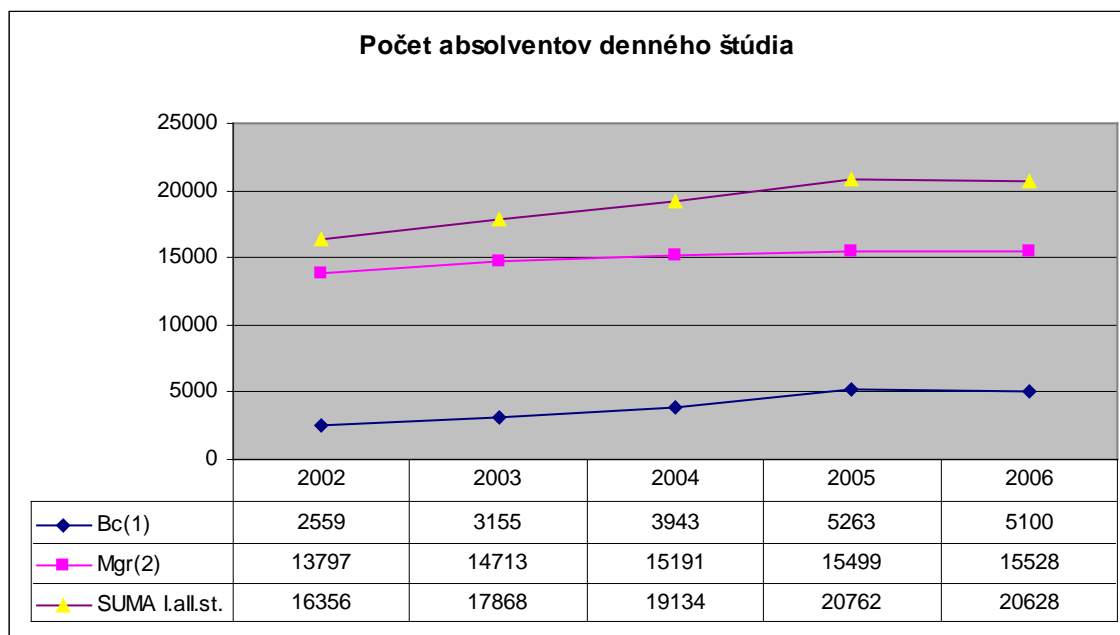
Rok	A II.st Níz	A II. St Str	A II. St Vys	A _{Níz}	A _{Str}	A _{Vys}
	a	b	c	d	e	f
2006	3 116	3 116	3 116	14 409	14 409	14 409
2007	2 878	2 878	2 878	14 666	14 666	14 666
2008	6 350	6 350	6 350	19 291	19 291	19 291
2009	7 227	7 227	7 227	16 289	19 233	22 178
2010	7 545	7 545	7 545	17 111	20 056	23 002
2011	8 282	8 282	8 282	18 345	21 301	24 257
2012	5 751	7 684	9 617	16 273	21 111	25 950
2013	6 074	8 007	9 941	16 974	21 812	26 650
2014	6 391	8 332	10 273	17 680	22 536	27 393
2015	6 655	8 594	10 533	18 305	23 173	28 040
2016	6 896	8 835	10 773	18 845	23 715	28 585
2017	7 145	9 091	11 037	19 238	24 089	28 939
2018	7 376	9 330	11 285	19 416	24 207	28 999
2019	7 567	9 523	11 480	19 509	24 233	28 957
2020	7 660	9 599	11 538	19 507	24 151	28 795

A II.st Níz – nízky odhad, A II. St Str – stredný odhad, A II. St Vys – vysoký odhad

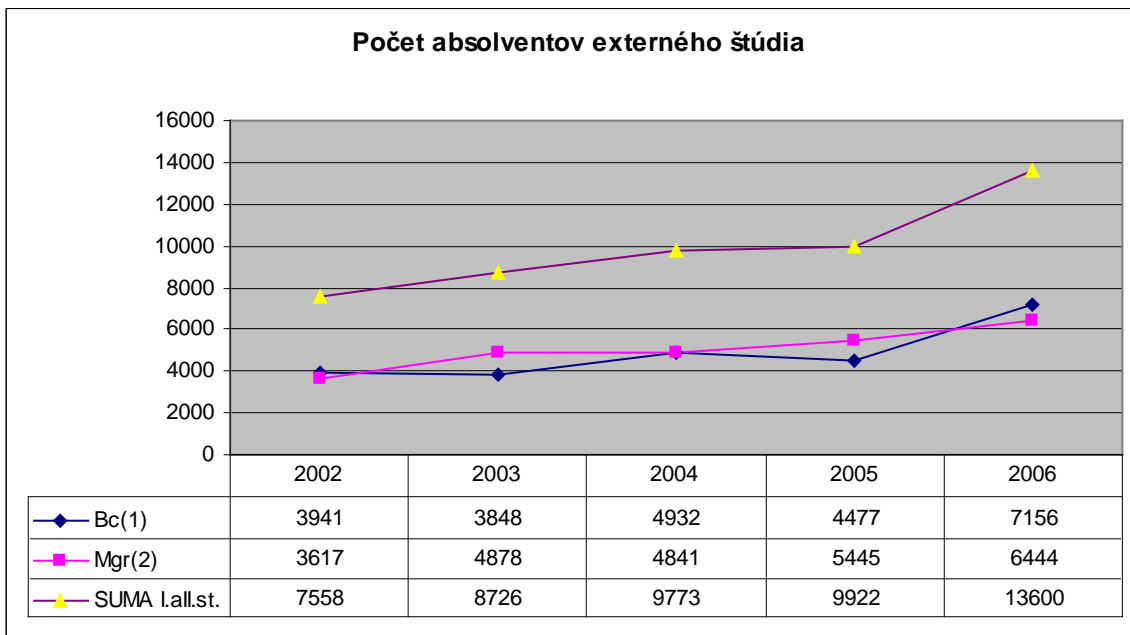
Podrobnejšie sme sa zaoberali výsledkami absolventov denného štúdia(DS) a externého štúdia(ES) v uplynulých piatich rokoch 2002-2006.Sledovali sme absolventov bakalárskeho štúdia(Bc), magisterského štúdia(Mgr) . Počty absolventov denného a externého bakalárskeho štúdia osve sú v priebehu sledovaných rokov pomerne nerovnomerné, ale súčet absolventov

bakalárov denného a externého štúdia vykazuje skoro lineárny nárast. Taktiež rast počtu absolventov magisterského denného a externého štúdia spolu možno považovať za rovnomerný. Ak vezmeme do úvahy počty novoprijatých v dennom a externom štúdiu aj v sumári denného a externého štúdia, vidíme, že okrem roku 2003 tieto počty rastú. (V roku 2003 vyvrcholila ozvena prechodu na 9-ročnú základnú školu. Prejavila sa znížením počtu maturantov, osobitne počtu absolventov gymnázií, ktorí sú hlavným zdrojom uchádzačov o vysokoškolské štúdium.) Je teda predpoklad, že počet absolventov VŠ bude rásť aj naďalej. (Graf č 9,10,11,12) To je samozrejme v poriadku. Problém môže nastať v počtoch absolventov jednotlivých odborov .

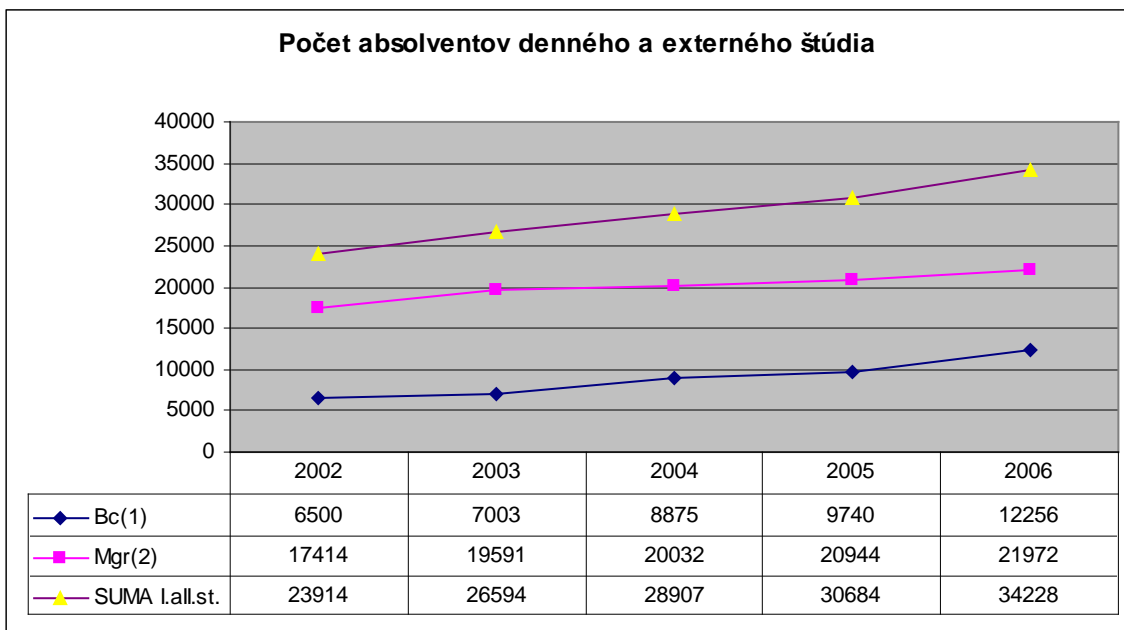
Graf č. 9

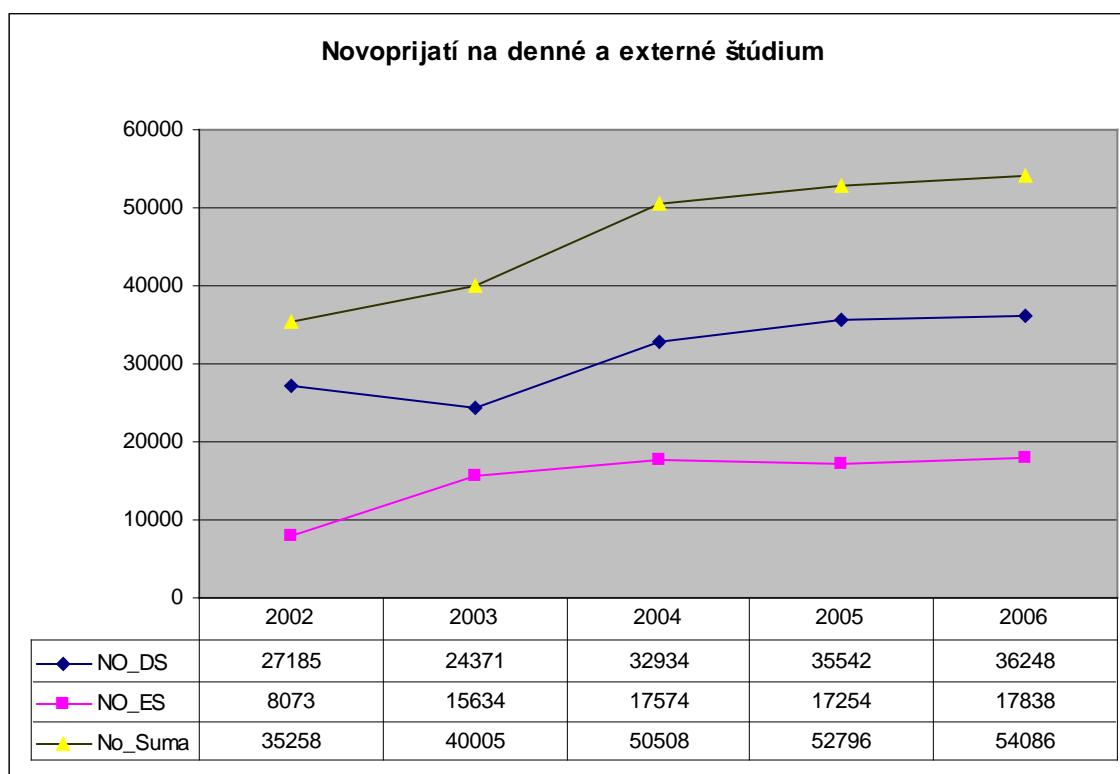
Graf č. 10

Graf č. 11

Graf č. 12

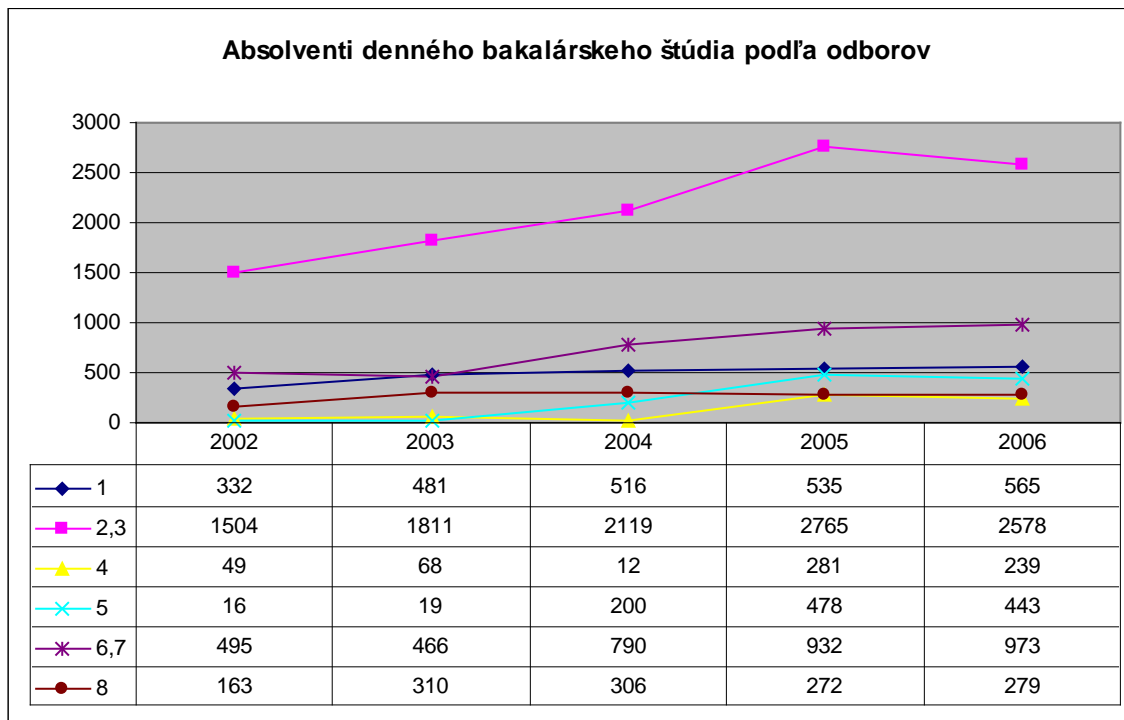

Už pri hrubom delení na 6 základných odborov,

- 1 – prírodné vedy
- 2,3 – technické vedy a náuky
- 4 – poľnohospodársko-lesnícke a veterinárne vedy
- 5 – lekárske a farmaceutické vedy a náuky
- 6,7 – spoločenské vedy, náuky a služby
- 8 – vedy a náuky o kultúre a umení,

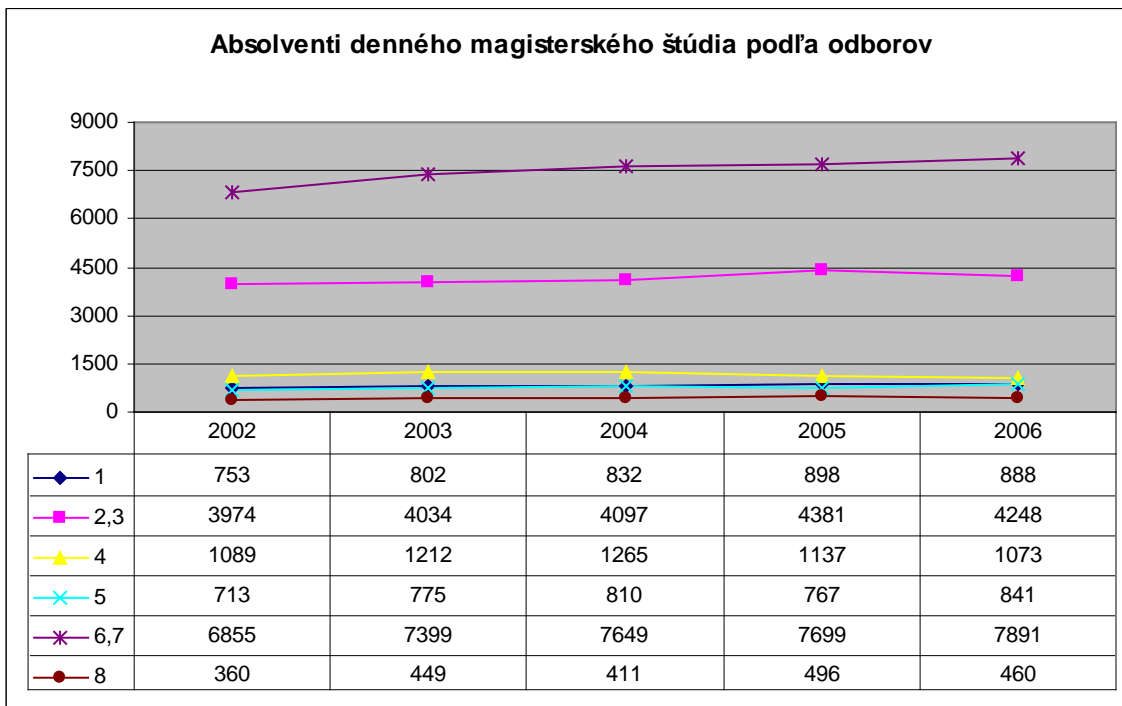
vidieť v dennom štúdiu prvého stupňa (Bc) výraznú prevahu absolventov technických odborov a v druhom stupni (Mgr) zase prevahu absolventov spoločenskovedných odborov. V externom štúdiu prevažujú absolventi spoločenskovedných odborov v oboch stupňoch štúdia. (Graf č. 13 až 20)

Graf č. 13

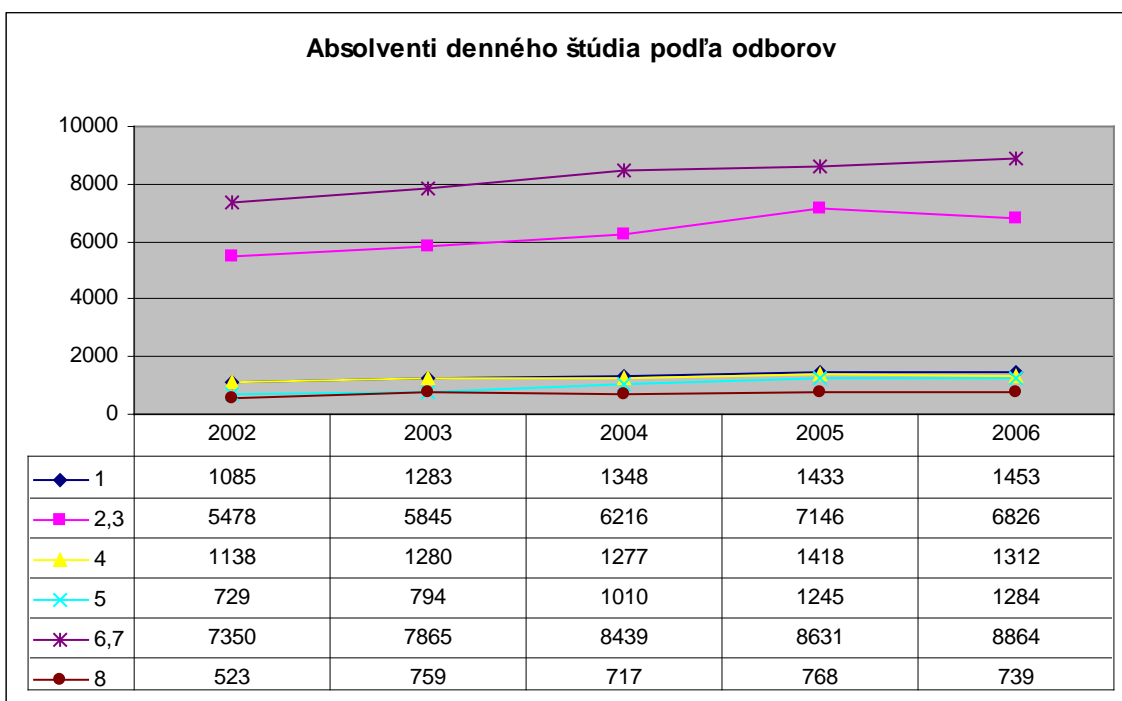

V súvislosti s absolventmi treba ešte spomenúť, že tak v kumulovanom, ako aj priemernom medziročnom vyjadrení vychádza, že slovenské verejné VŠ úspešne, t. j. získaním diplomu, dokončí v dennom štúdiu iba 70 % z tých, ktorí začali študovať ako novoprijatí, zatiaľ čo 30 % z nich štúdium predčasne opustí. Je pozoruhodné, že v externom štúdiu je percento úspešnosti približne o 10% vyššie .

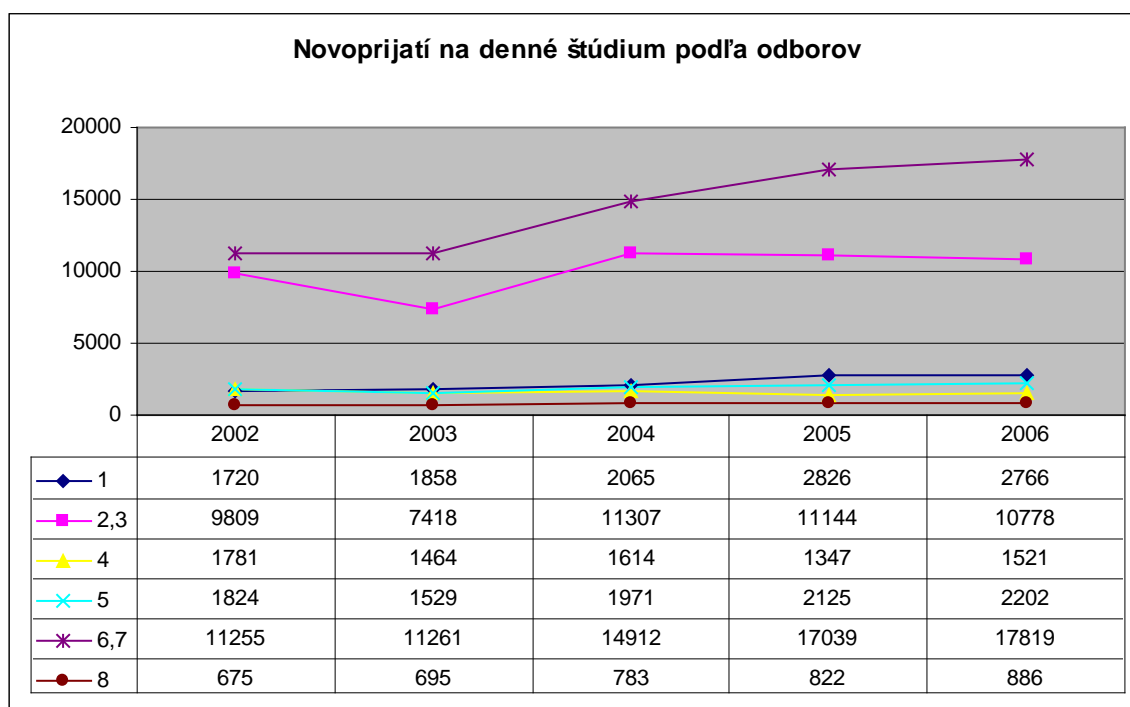
Graf č. 14

Graf č. 15

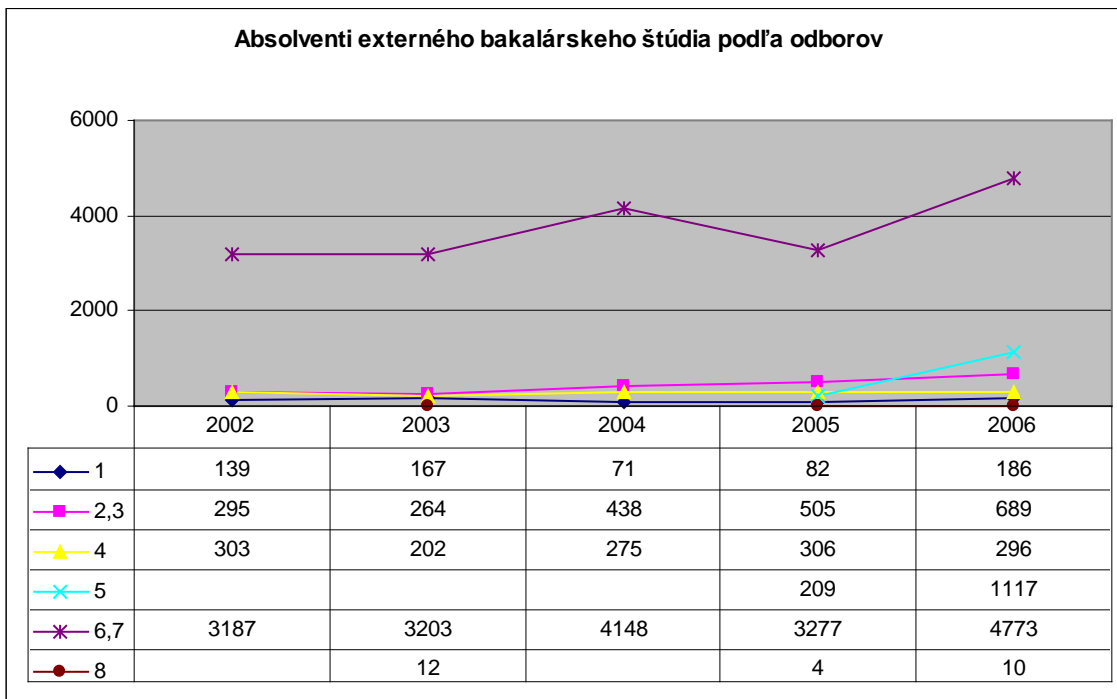
Graf č. 16

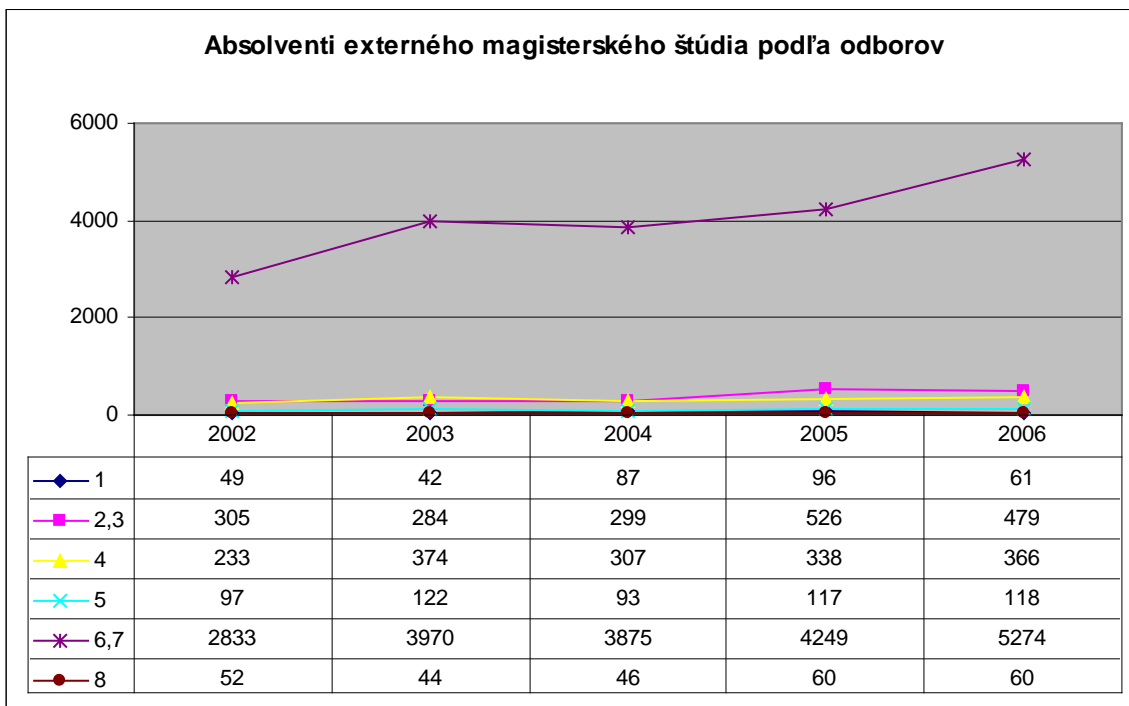
Z predchádzajúcich tabuliek vidno, že najväčší záujem pretrváva a rastie u spoločenských vied a náuk (stále je výrazný záujem napr. o právo, medzinárodný obchod, sociálnu prácu, psychológia a i.). Podstatne menej študentov sa hlási na technické, prírodné, poľnohospodárskolesnícke vedy. Pritom podnikateľská sféra stále upozorňuje, že súrne potrebuje absolventov vysokých škôl technického zamerania, najmä v oblasti strojárstva, elektrotechniky, chémie. Vzhľadom na príchod nových investícií na Slovensko, napr. automobilky, sa zdá, že budúcnosť bude patriť vysokoškolsky vzdelaným odborníkom z oblasti technológia, konštrukcia, priemyselné inžinierstvo, logistika, plánovanie a riadenie výroby a pod. Týchto profesií je v súčasnosti stále nedostatok a príčinou je zrejme slabá orientácia vysokých škôl na potreby trhu práce a v súvislosti s tým nevyhovujúca štruktúra študijných odborov, ktoré nezodpovedajú štruktúre hospodárstva.

Je pre nás veľmi zaujímavá otázka, prečo si študenti vyberajú skôr humanitné či ekonomické odbory namiesto perspektívnejších technických? Je to tým, že technické smery môžu byť vnímané ako nezaujímavé, nudné a ťažké a z hľadiska budúceho uplatnenia na trhu práce menej lukratívne alebo uchádzači o vysokoškolské štúdium nemajú ešte celkom jasnú predstavu o svojom budúcom povolání a preto si vyberajú z ich pohľadu menej vyhranené odbory? V čom spočíva pomerne vysoké percento neúspešných študentov na technických vysokých školách. Je toto problém Slovenska alebo celoeurópsky trend? Na niektoré z týchto otázok by sme chceli získať odpovede v ďalšej etape tohto skúmania oslovením samotných absolventov.

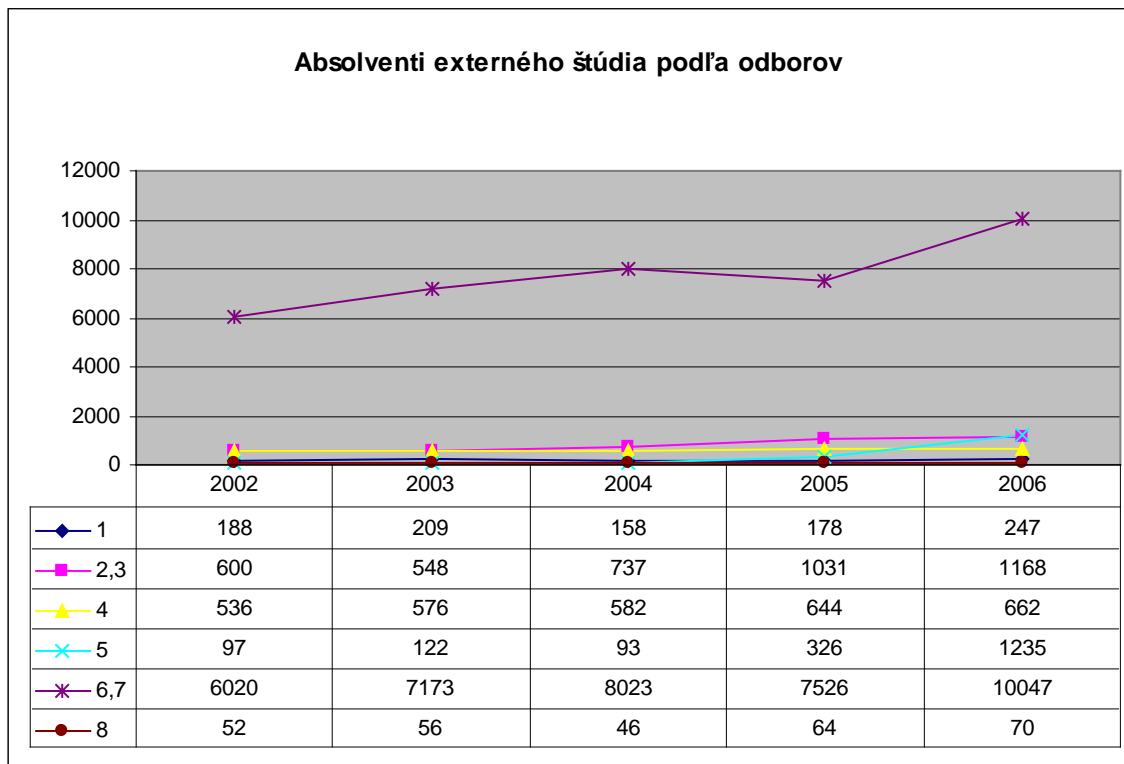
Graf č. 17

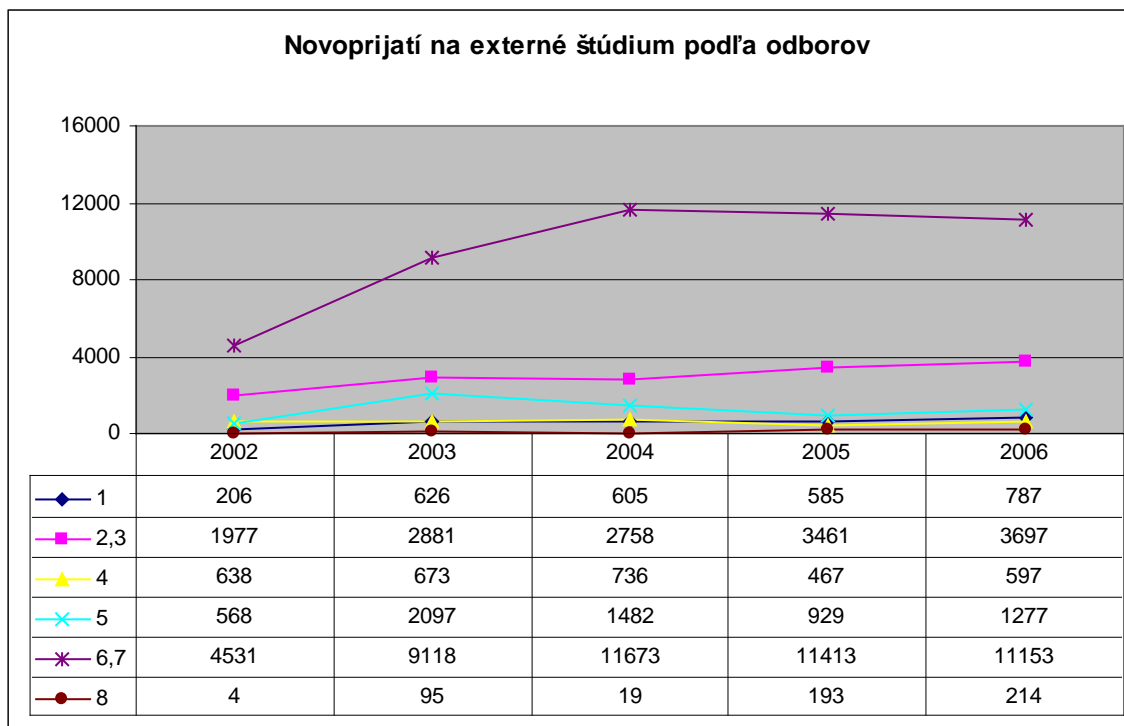
Graf č.18

Graf č. 19

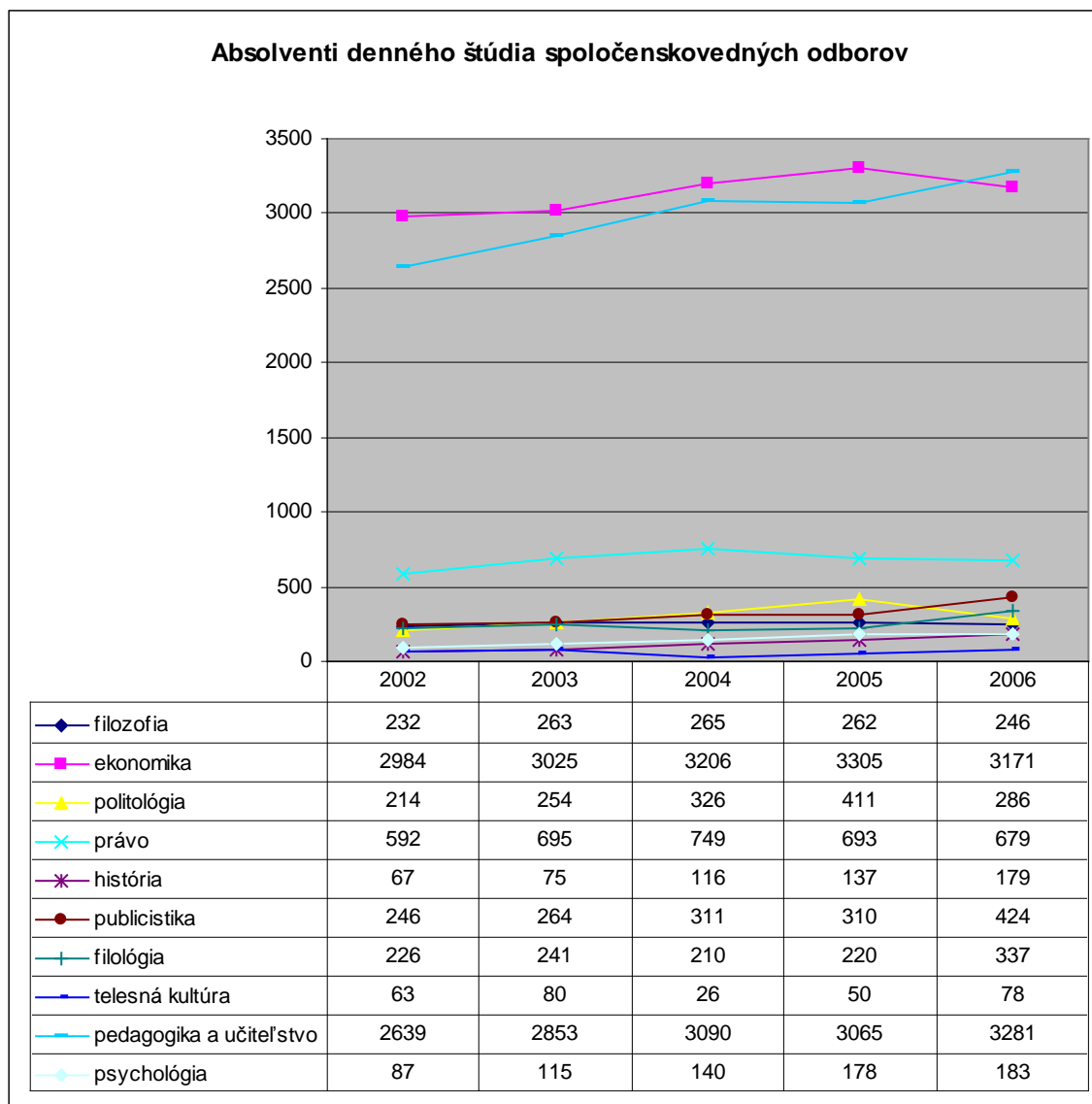

Graf č. 20

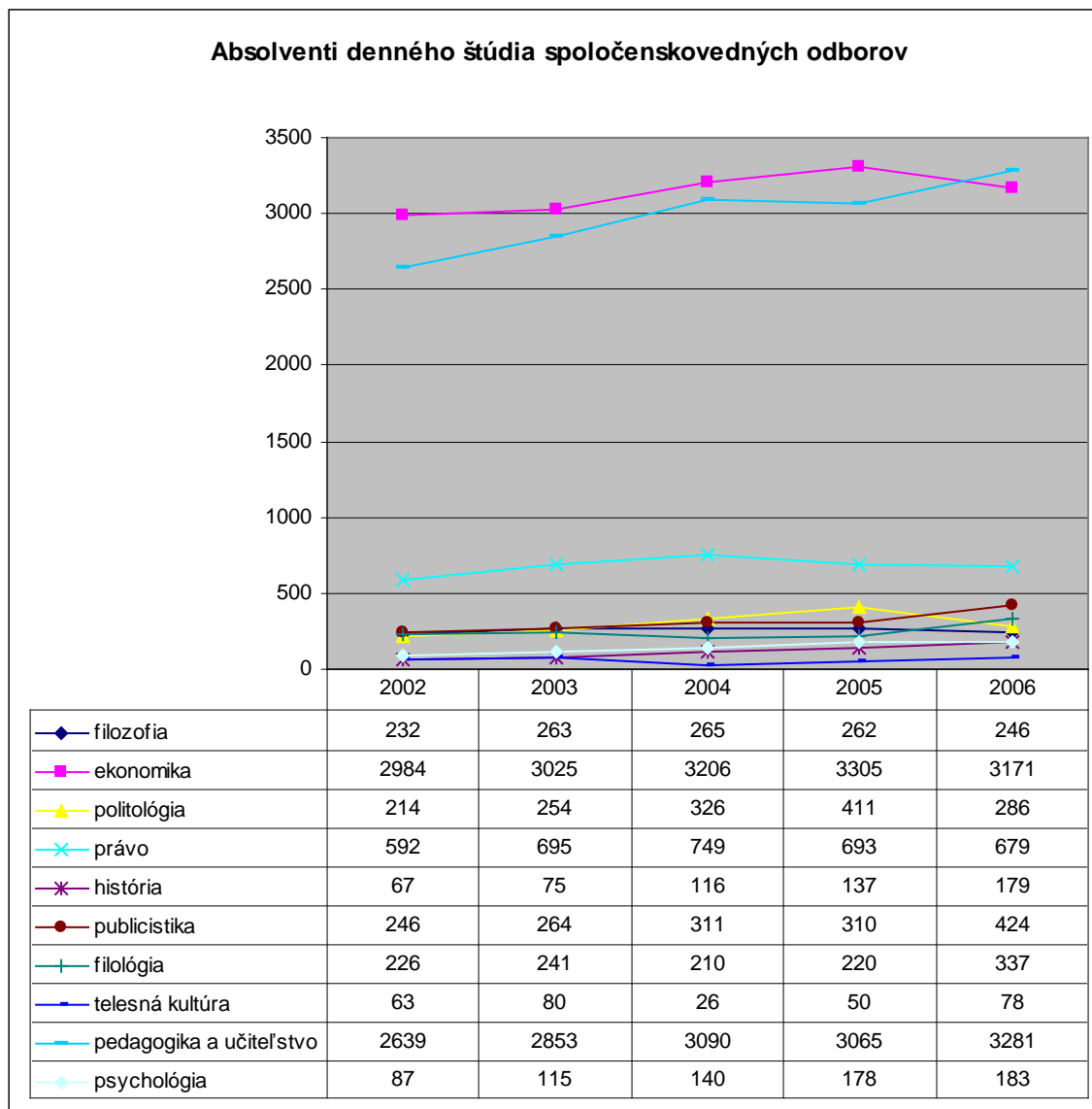

Už sme konštatovali, že napriek tomu, že trh práce a potreby národného hospodárstva vyžadujú najmä absolventov s technickým vysokoškolským vzdelaním, spoločenské a humanitné študijné odbory si udržuujú svoj prím. Tu sa najvyšší počet absolventov sústreďuje v oblasti ekonomických študijných odborov, pedagogických študijných odborov a učiteľstva, štúdia práva. Veľký nárast záujmu o ekonomické študijné odbory bol pochopiteľný v rámci transformačných zmien po roku 1989, otázkou ostáva, nakoľko je pracovný trh schopný i v súčasnosti pohltiť také množstvo ekonomicky vzdelaných odborníkov a koľkí z nich sú nútení zamestnať sa mimo vyštudovaný odbor. Vzhľadom na stále vysoký záujem o pedagogické smery štúdia a učiteľstvo by sa dalo očakávať, že školstvo bude presýtené mladými učiteľmi, no napriek tomu je stále nedostatok učiteľov určitých aprobácií, školstvo zamestnáva vysoký počet nekvalifikovaných učiteľov alebo dôchodcov. Je to dané nedostatočnou motiváciou k výkonu profesie popr. málo akceptovaným spoločenským štatusom profesie učiteľa alebo nízkym finančným ohodnotením pri veľmi náročnej práci? To všetko sú otázky, ktoré sa premietajú do situácií na pracovnom trhu a na ktoré je potrebné hľadať odpovedí, aby bol možný aj pohľad do budúcnosti.

Graf č. 21

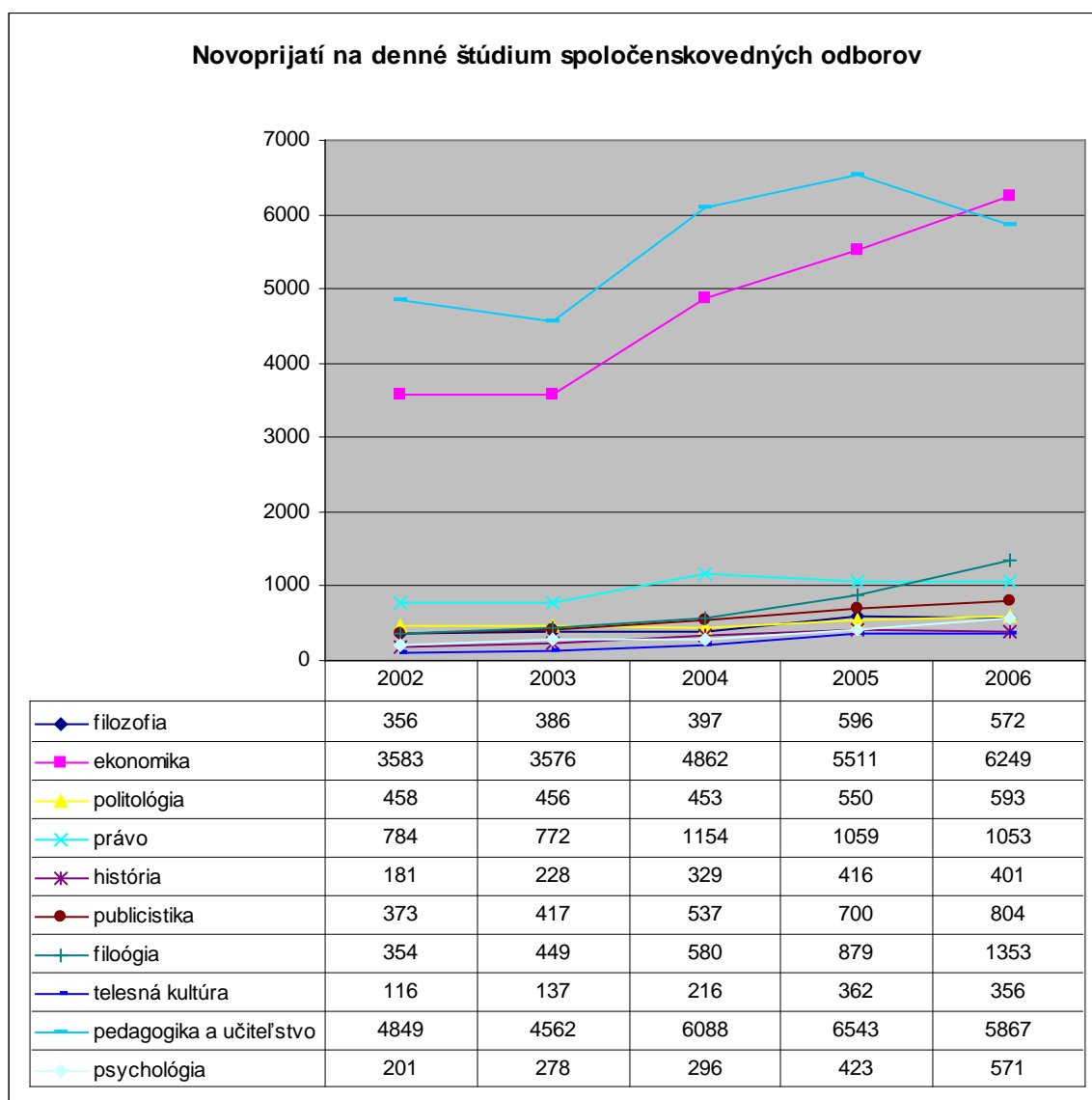

Graf č. 22

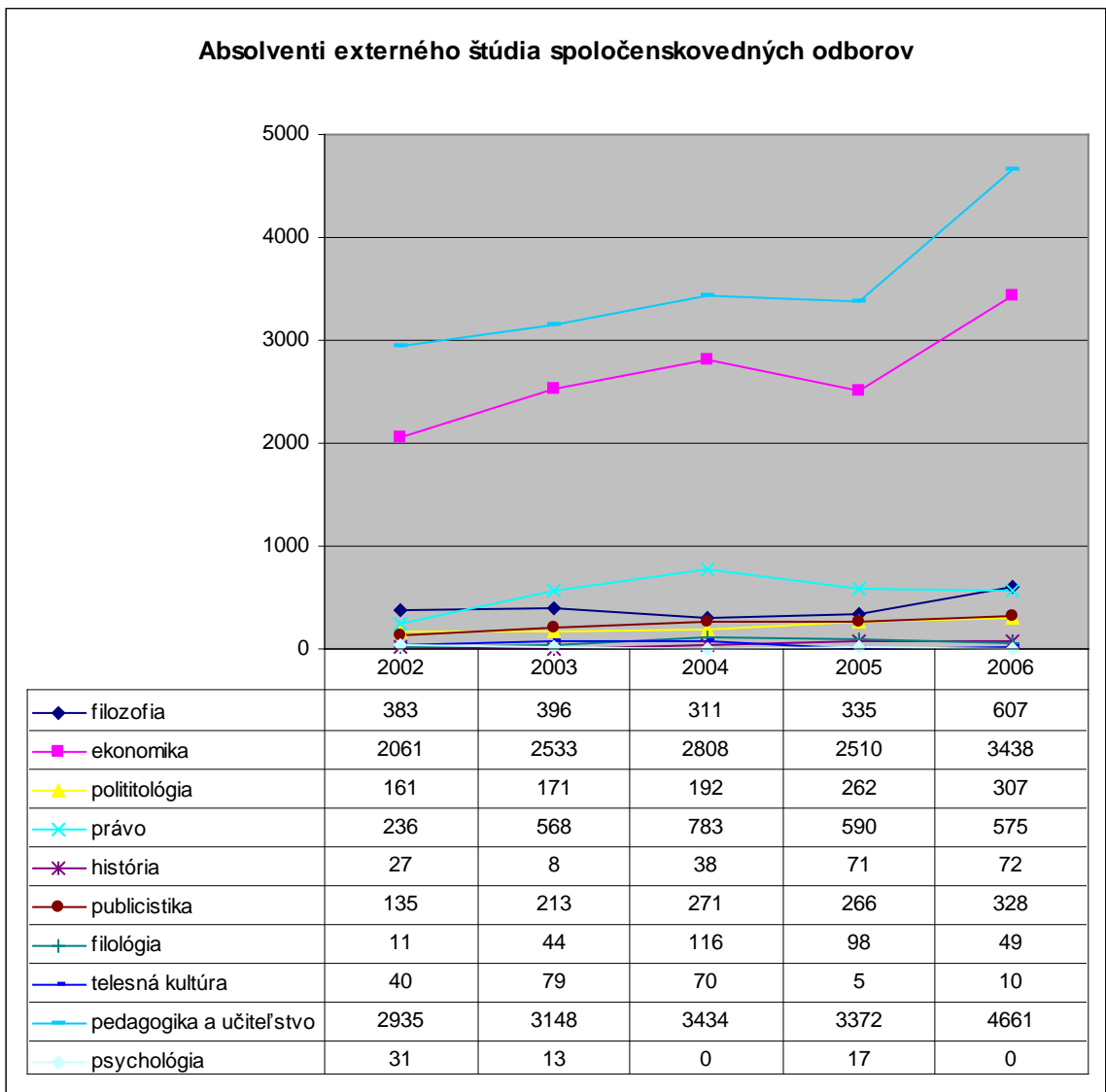
Záujem o právne vedy sa v posledných troch rokoch pomerne stabilizoval, zvyšuje sa záujem o filologické odbory a publicistiku, čo zrejme súvisí so stále aktuálnou potrebou jazykovo vybavených odborníkov a so stále narastajúcou popularitou a lukrativitou publicistiky ako takej a práce v médiách. Sústavný je i nárast záujmu o psychologické vedy. No a takmer priamočiary je od roku 2003 nárast záujmu o ekonomické študijné odbory

Graf č. 23

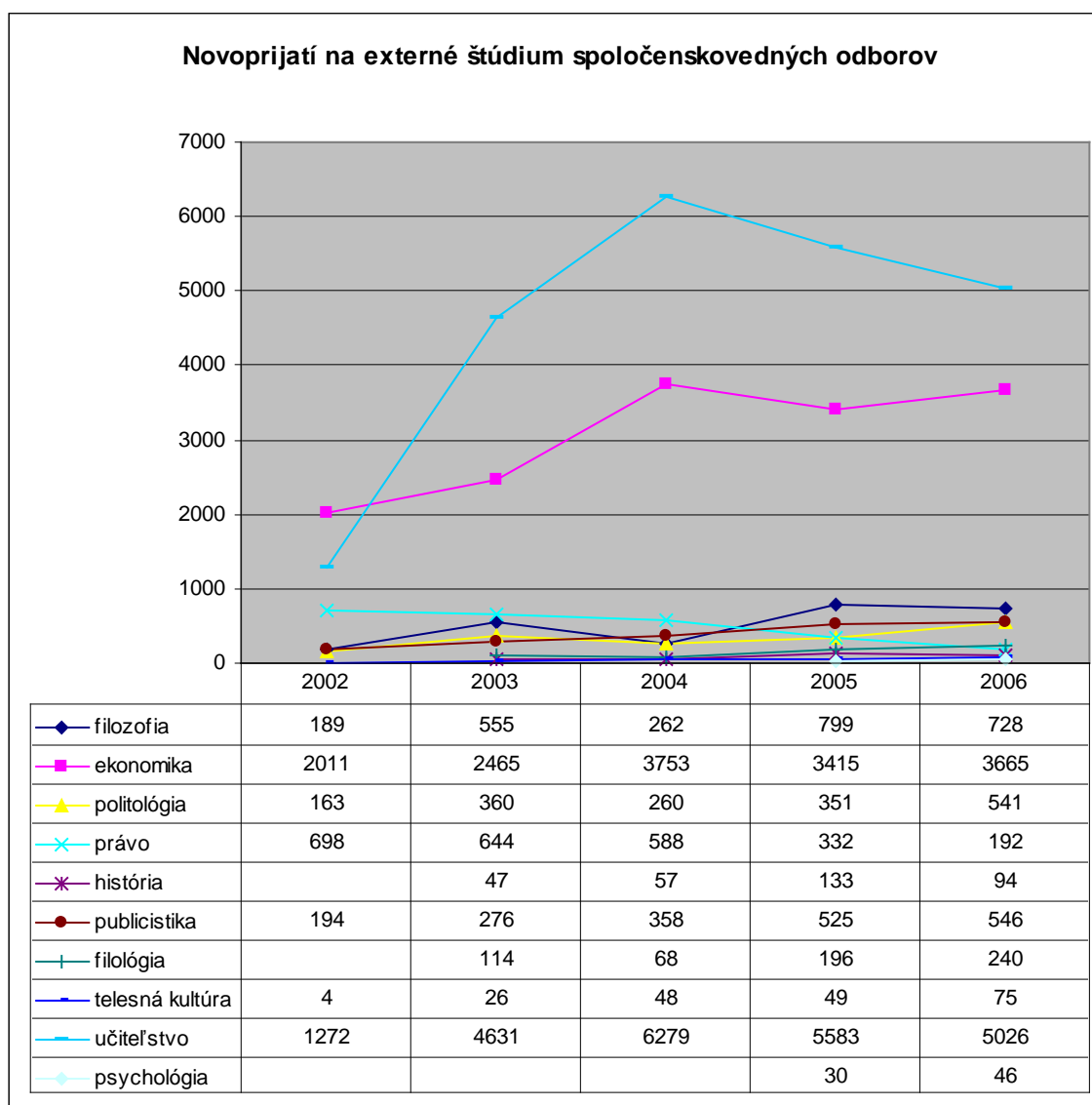

V externom štúdiu je najviac absolventov pedagogiky a učiteľstva. Toto prvenstvo si externé štúdium v najbližších rokoch pravdepodobne udrží, ale počet novoprijatých v posledných dvoch rokoch klesá. Počty absolventov ekonomických vied sú tiež pomerne veľké a až na malé výkyvy by mali v budúcnosti ešte narásť.

Graf č. 24

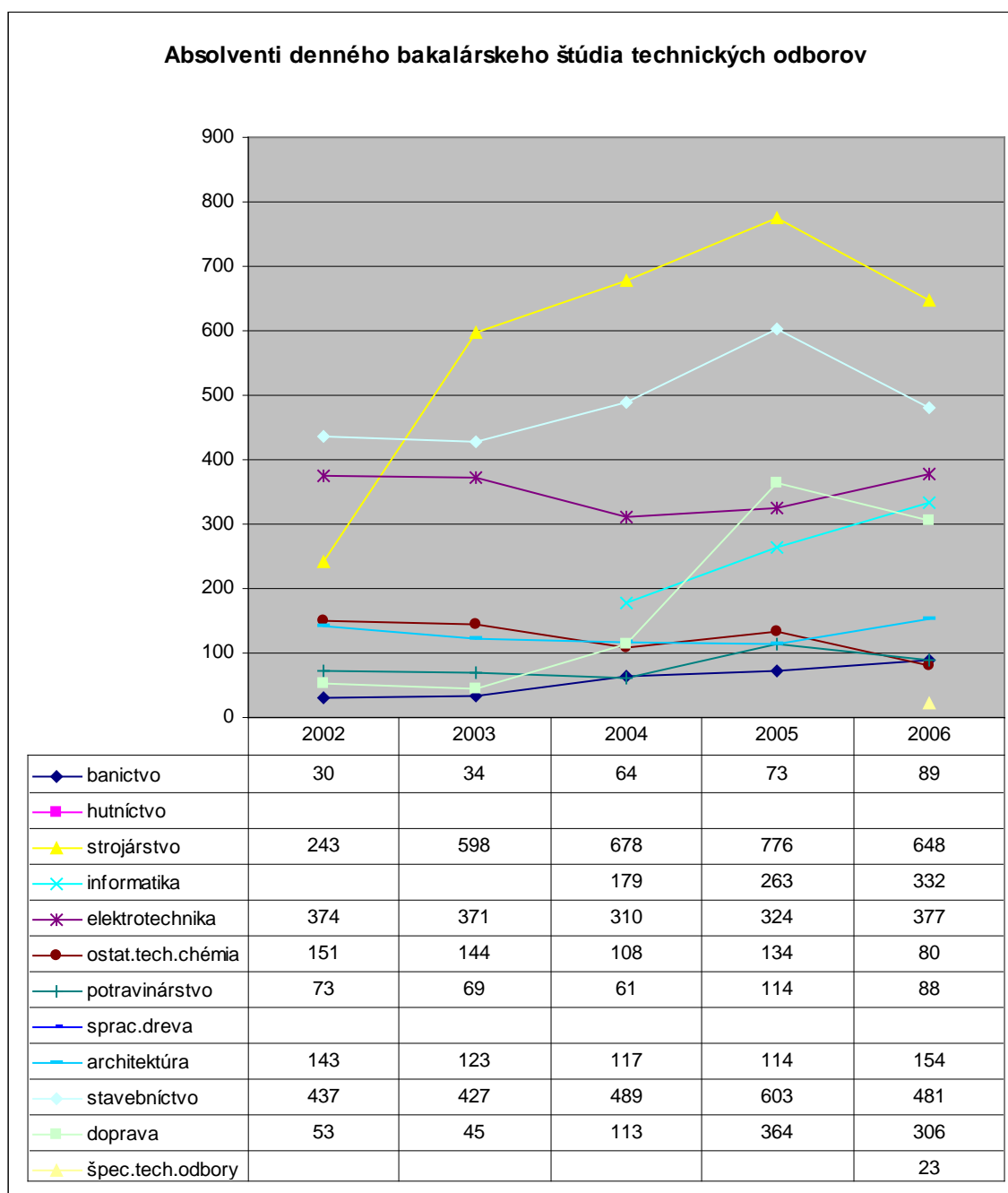

Graf č. 25

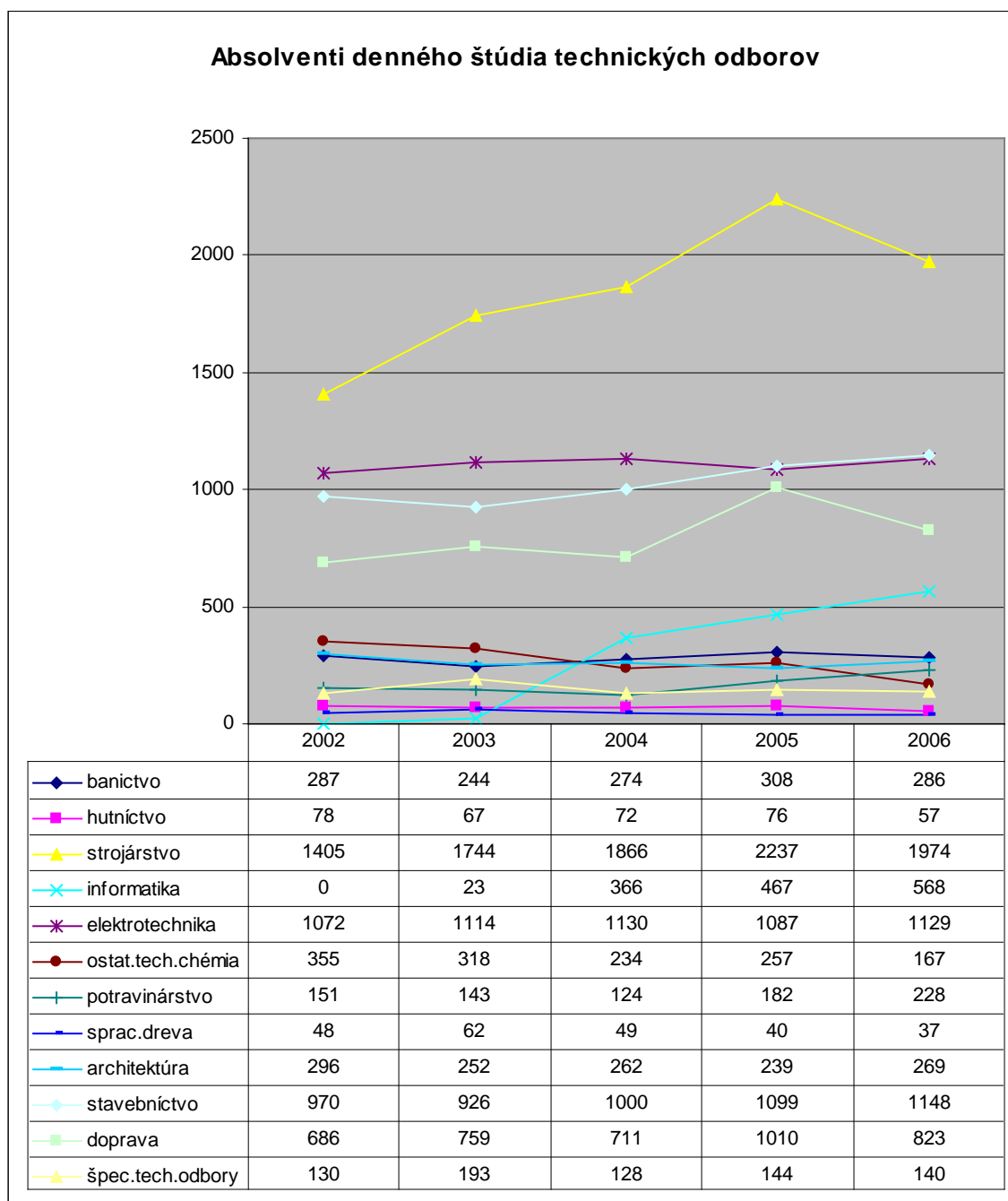
Väčšina spoločenskovedných odborov vykazuje v podstate stabilitu v počte novoprijatých na štúdium popr. vykazuje menší nárast. Výnimkou je učiteľstvo a právo, kde od roku 2003 možno badať stabilný pokles. Je možné argumentovať, že pracovný trh je týmito profesiami nasýtený a preto klesá záujem o tieto študijné odbory. Z hľadiska uplatnenia absolventov však situácia nie je taká jednoznačná, pretože napr. mnohí adepti učiteľstva už v priebehu štúdia vedia, že nebudú hľadať uplatnenie v školstve a tak je pokles absolventov pre školstvo v praxi nižší než by bolo želateľné.

Graf č. 26

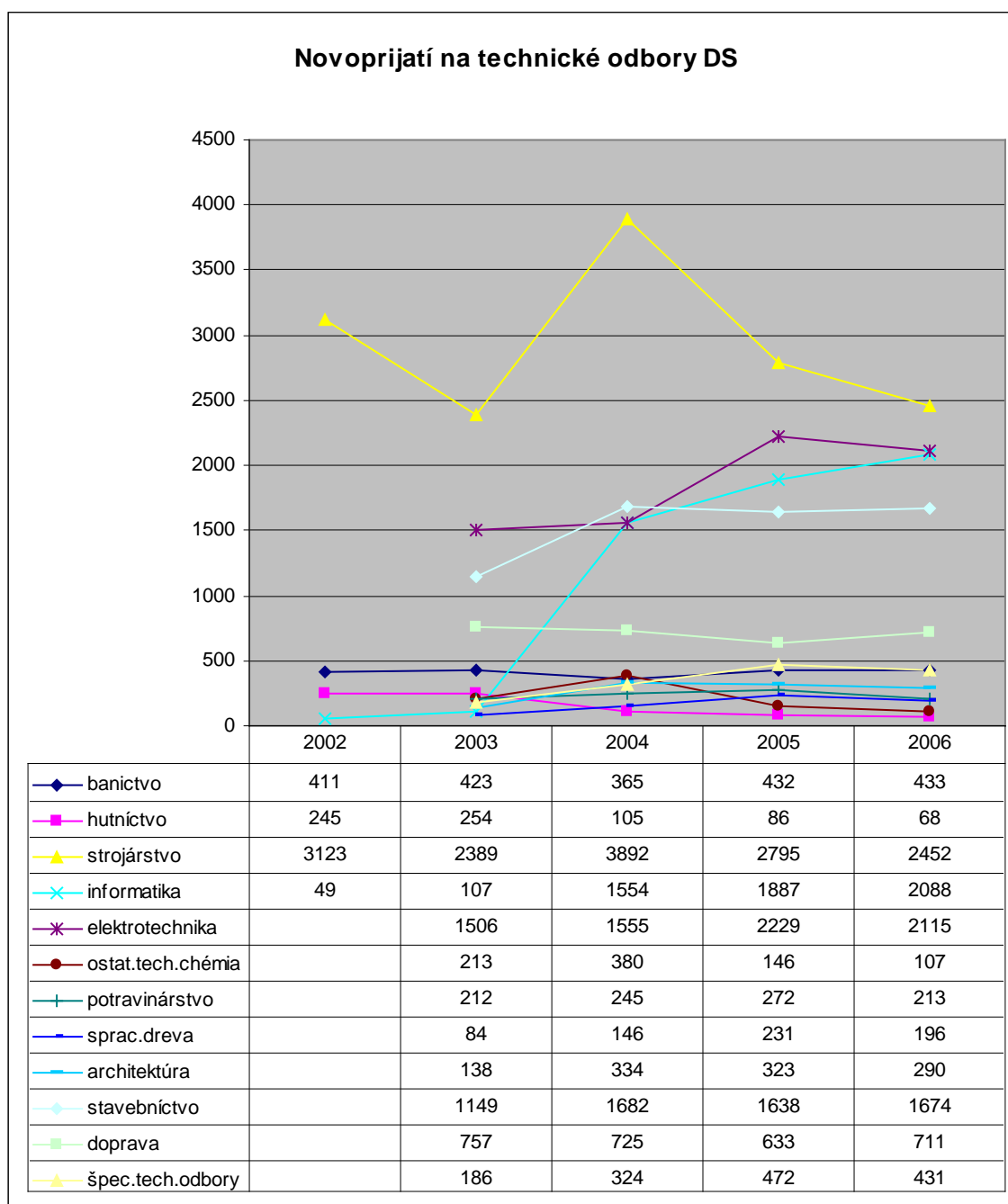
U absolventov technických smerov štúdia v bakalárskej forme možno badať výrazné zmeny najmä u strojárstva, stavebníctva a dopravy. Ostatné technické smery vykazujú pomerne stabilný počet absolventov a výrazný nárast môžeme sledovať len u informatiky avšak u už spomínaného strojárstva, stavebníctva a dopravy možno vidieť po roku 2005 značný pokles počtu absolventov. U inžinierskeho štúdia nie sú tieto zmeny až také výrazné, ale úbytok inžinierov v strojárstve a doprave je výrazný aj tu.

Graf č. 27

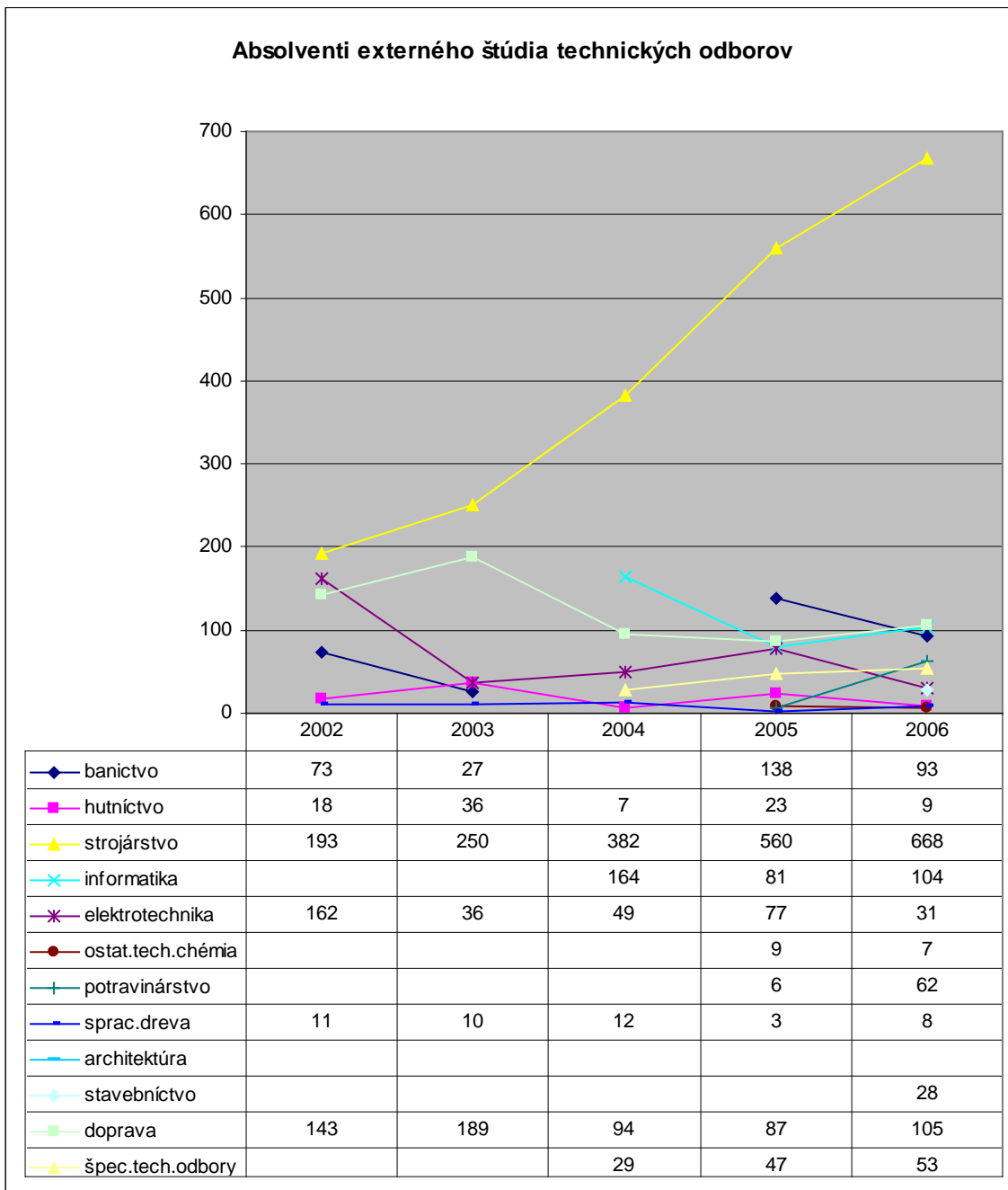
Strojári vykazujú aj nižšie počty novoprijatých študentov a táto situácia sa v posledných rokoch príliš nemení. Je to situácia, ktorá vôbec nekorešponduje s trhom práce a požiadavkami technickej výrobnjej sféry.

Graf č. 28

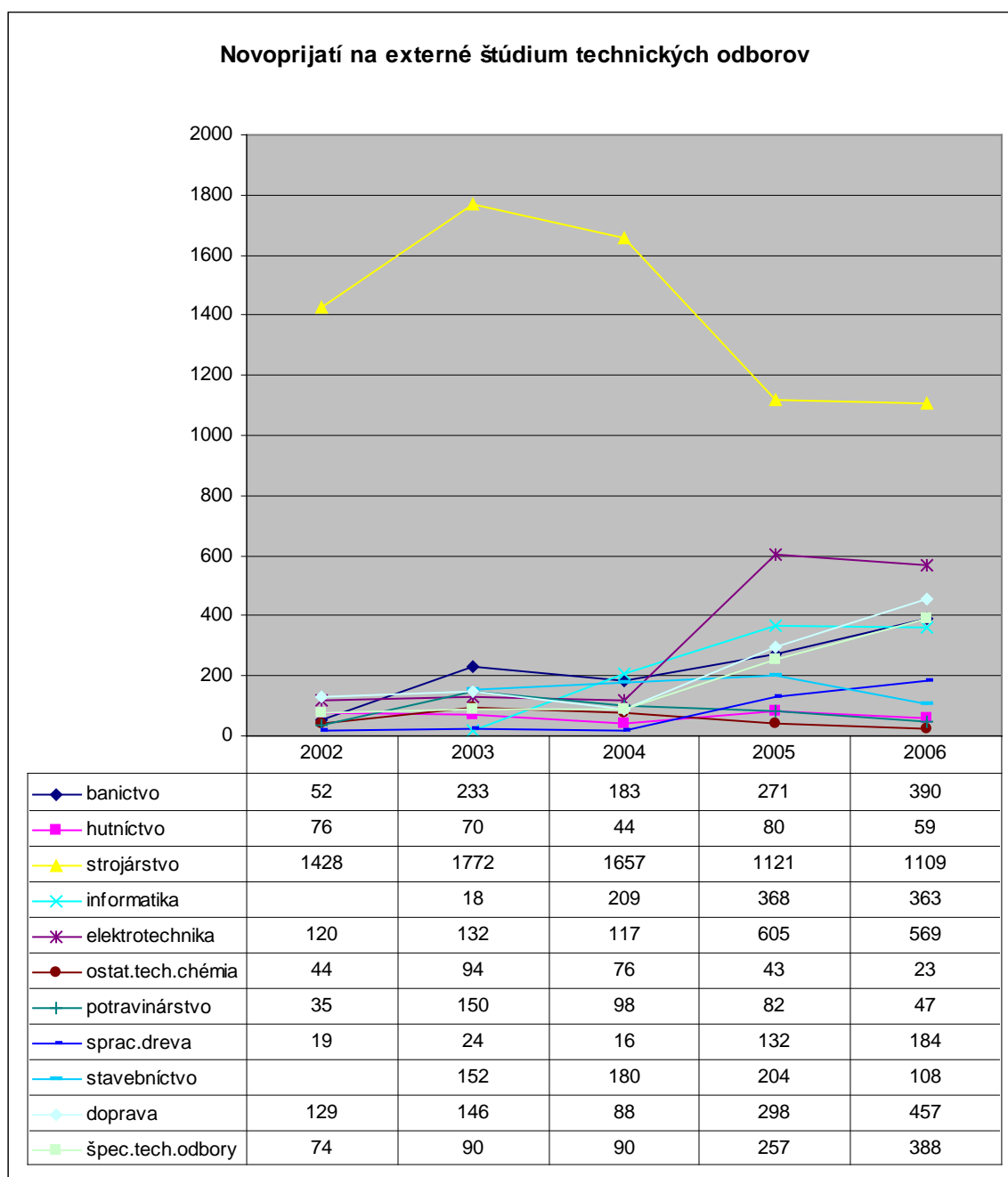

V externom štúdiu rastie počet absolventov oboch stupňov vzdelávania najvýraznejšie v strojárskych odborov , ale počet novoprijatých od roku 2003 klesá. V rokoch 2005 a 2006 je počet novoprijatých skoro bez zmeny. Teda aj v budúcich rokoch je v externom štúdiu predpoklad už ustáleného počtu absolventov týchto odborov.

Graf č. 29

Graf č. 30

Výrazne, avšak tak isto nerovnomerne, sa menila štruktúra novoprijatých na študijné programy, líšiace sa dĺžkou štúdia. Vzniklo a veľmi dynamicky rástlo 3-ročné bakalárske vzdelávanie. Jeho podiel na celkovom počte novoprijatých v roku 2004 prekročil 40 %. Dialo sa tak najmä na úkor 5-ročných vzdelávacích programov. Ich zastúpenie medzi novoprijatými na začiatku, resp. na konci analyzovaného obdobia bolo síce temer rovnaké (zhruba 50 %-né), treba si ale všimnúť, že ku koncu minulého desaťročia dosahovalo až štyri pätiny prítoku nových vysokoškolákov.

Záver

Nespochybniteľný vplyv vzdelania na možnosti uplatniť sa na trhu práce sa premieta aj do pozície absolventskej pracovnej sily - absolventi vysokých škôl majú pri hľadaní si zamestnania lepšie vyhliadky na úspech ako absolventi s nižším vzdelanostným stupňom. To sa spája s nasledujúcimi charakteristikami tejto skupiny absolventov :

- Dosiahli najvyšší vzdelanostný stupeň a predstavujú v rámci ponuky pracovnej sily najvyššiu kvalitu; zo strany zamestnávateľov je o nich záujem;
- Môžu si vyberať zo širšieho spektra atraktívnejších pozícií so zaujímavými mzdovými podmienkami a perspektívou ďalšieho kariérneho rastu;
- Sú lepšie pripravení pre podnikanie;
- Majú viac možností zamestnať sa aj v zahraničí;

Ich väčšia atraktívnosť pre zamestnávateľov spočíva okrem iného aj v tom, že:

- sú v porovnaní s ostatnými absolventmi vo veku, keď sa završuje osobnostný vývoj človeka. V čase keď končia štúdium, sú už zväčša dospelými jedincami s vyhranenými názormi a postojmi, očakávaniami a aj ambíciami vo vzťahu k svojej profesiovej kariére, čo sa v prípade ostatných vzdelanostných skupín nedá jednoznačne tvrdiť;
- mnohí z nich získali už počas štúdia skúsenosti s pracovnou aktivitou, časť z nich študovala, prípadne aj pracovala v zahraničí, čo ich mieru úspešnosti ešte zvyšuje;
- viac ako ktorákoľvek iná vzdelanostná skupina akceptujú potrebu ďalšieho vzdelávania a sú aj najlepšie pripravení ďalej sa vzdelávať.

Dá sa predpokladať, že lepšia pozícia absolventov vysokých škôl na trhu práce v porovnaní s ostatnými vzdelanostnými skupinami absolventov sa v tvrdej konkurencii môže prejavovať aj tak, že obsadzujú pozície, vhodné aj pre uchádzačov s nižšími vzdelanostnými stupňami. K tomuto javu môže dochádzať najmä v oblastiach s vysokou nezamestnanosťou. Tento predpoklad má zatiaľ hypotetický charakter a potvrdiť alebo vyvrátiť by ho mohol pripravovaný prieskum uplatnenia absolventov vysokých škôl.

Regionálny aspekt sa na nezamestnanosti absolventov vysokých škôl podpisuje špecifickým spôsobom:

- Na jednej strane ovplyvňuje ich nezamestnanosť ekonomická situácia v daných regiónoch. Menej šancí zamestnať sa majú najmä absolventi v oboch východoslovenských regiónoch, ktoré patria z hľadiska celkovej nezamestnanosti k problémovým oblastiam;

Na druhej strane vyššia kumulácia nezamestnaných absolventov vysokých škôl sa sústreďuje aj do regiónov, v ktorých sú situované vysoké školy, na ktorých každoročne ukončí štúdium pomerne veľký počet absolventov s určitou kvalifikačnou výbavou. Týchto potom nedokážu miestne pracovné trhy v krátkej dobe absorbovať. Takto sa vyvíja situácia napríklad v Nitrianskom kraji, kde podiel evidovaných nezamestnaných vysokoškolákov, ktorí absolvovali na domácej Slovenskej poľnohospodárskej univerzite v Nitre, predstavoval až 31 % a podiel tých, ktorí ukončili štúdium na UKF v Nitre 35 % z celkového počtu evidencií. V Košickom kraji sa na „produkcii“ absolventskej nezamestnanosti podieľa najmä Technická univerzita sídliaca v Košiciach (31 % z nezamestnaných vysokoškolákov v tomto kraji),

V Banskobystrickom je to najmä Univerzita M. Bela (30 %) a v Žilinskom kraji Žilinská univerzita (26 %).

V tejto súvislosti si možno položiť dve otázky:

- Či tento jav nie je podmienený určitým stereotypom nasmerovania záujemcu o vysokoškolské štúdium na študijné programy, ktoré ponúkajú vysoké školy pôsobiace v danom regióne. Tu by mohla pomôcť lepšia spolupráca škôl s poradenskými inštitúciami, ktoré by mohli usmerniť záujem mladých ľudí viac na vývoj situácie na trhu práce. Problémom môže byť aj finančná situácia rodín vysokoškoláka, resp. možné problémy s bývaním a cestovaním počas štúdia (možnosti a podmienky internátneho ubytovania, riešenie podnájmu, navýšenie finančných výdavkov spojených s bývaním a cestovaním v rodinnom rozpočte vysokoškoláka).
- Či sa u absolventov vysokej školy neprejavuje tendencia zotrvať po jej opustení v lokalite, v ktorej vysoká škola pôsobí.

Tento problém môže byť spojený:

- s malými vyhliadkami nájsť si vyhovujúce zamestnanie v mieste bydliska absolventa školy u študentov s bydliskom v mieste štúdia sa to spája s neochotou opustiť región, v ktorom žije.
- Aj v tomto prípade by mohlo pomôcť profesiové poradenstvo už počas štúdia na vysokej škole, prípadne aj v spolupráci s vysokými školami a taktiež zamestnávateľskými organizáciami, ktoré by riešilo väčší rozptyl absolventov danej vysokej školy aj do iných regiónov.

Zamestnanosť absolventov je jedným z dôležitých aspektov problematiky uplatnenia absolventov vysokých škôl v praxi. Tematický okruh uplatnenia absolventov vysokých škôl je systémovým problémom a má strategický význam pre dlhodobý rozvoj vysokého školstva ako i efektívnosť hospodárskeho rozvoja. Získať pre svoj ďalší rozvoj nevyhnutné poznatky o uplatnení svojich absolventov v praxi je pre každú vysokú školu z mnohých dôvodov veľmi potrebné. Tento druh informácií je zároveň veľmi užitočný pre centrálné orgány a taktiež pre potreby sledovania a usmerňovania regionálneho rozvoja.

Výskumy takéhoto charakteru sa môžu stať nástrojom prispievajúcim k efektívnosti umiestnenia a využitia ľudských zdrojov ako i podpory sociálnej spravodlivosti v prístupe ku vzdelaniu a uplatneniu v praxi. Získané poznatky môžu mať dôležitú funkciu pri naplňaní práva jedinca na slobodu rozhodovania o vlastnom živote na základe aktuálnych informácií o perspektívach uplatnenia pri výbere študijného odboru a smerovaní celoživotného vzdelávania. Preto sa v ďalšej etape skúmania zameriame na sociologický prieskum uplatnenia absolventov vysokých škôl skupín študijných odborov v praxi, realizovaný dotazníkovou metódou so zameraním na vyjadrenie a zhodnotenie vlastného postavenia na trhu práce a na názory a postoje absolventov VŠ k možnostiam a podmienkam zamestnávania a taktiež sa budeme zaoberať analýzou potrieb zamestnávateľov ktorej cieľom bude profil a kompetencie absolventa pre potreby trhu práce.

Všetky získané poznatky by mali prispieť:

- **K efektívnejšiemu a kvalitnejšiemu využívaniu kvalifikačného potenciálu mladej vysokoškolsky vzdelanej pracovnej sily.** Vysokoškolsky vzdelaná pracovná sila v zásade nemá problémy zamestnať sa. Doteraz však nie sú k dispozícii údaje a poznatky o tom, na aké pozície a za akých podmienok je prijímaná a či sú jej zručnosti a schopnosti využívané dostatočne efektívne. Projekt umožní analyzovať tento aspekt a prispieť tak k tvorbe nástrojov, ktoré podporia lepšie a účelnejšie zužitkovanie ich kvalifikácie a odbornosti.

- **K zmapovaniu štruktúrnych disproporcií medzi ponukou mladej pracovnej sily po ukončení štúdia na vysokej škole a potrebami trhu práce.** Vo všeobecnosti sa konštatuje, že medzi ponukou pracovnej sily a dopytom je na slovenskom trhu nesúlads. Zo štruktúrneho hľadiska nie je dostatok pracovných síl s určitou kvalifikačnou výbavou, zatiaľ čo úrady práce evidujú nadbytočnú pracovnú silu s kvalifikáciou, o ktorú nie je zo strany zamestnávateľov záujem. Predpokladá sa tiež, že určitý objem pracovnej sily v dôsledku nedostatočného záujmu, ale aj neadekvátnych podmienok zamestnania nezastáva pozície, pre ktoré ich škola pripravovala. Tzv. tvrdé štatistické údaje nie sú schopné túto situáciu sledovať. Deficit takýchto údajov v prípade vysokoškolsky kvalifikovanej pracovnej sily bráni hlbšiemu prieniku do problematiky štruktúrnych nezrovnalostí medzi vzdelávaním a trhom práce. Projekt umožní identifikovať problémové skupiny študijných odborov z hľadiska zamestnateľnosti, a to nielen cez optiku hrozby nezamestnanosti, ale aj v spojitosti s podmienkami zamestnania a pohybu pracovnej sily s danou kvalifikáciou na trhu práce.
- **K užšiemu prepojeniu obsahu terciárneho vzdelávania s potrebami ekonomiky a trhu práce.** Zahrnutím hodnotiaceho aspektu zamestnávateľských subjektov vo vzťahu k absolventom vysokých škôl umožní projekt vytvoriť požadovaný profil absolventa, ktorý bude možné zapracovať do námetov pre úpravu študijných programov na vysokých školách. Výsledky projektu tak umožnia preklenúť bariéru medzi obsahom vzdelávania a tým, čo požaduje prax.
- K lepšej pripravenosti mladých ľudí pre trh práce aj v oblasti kompetenčných zručností, najmä pokiaľ ide o rozvoj ich jazykových a komunikačných a taktiež manažérskych zručností a schopností podporujúcich podnikateľské aktivity. Moderné firmy snažiac sa presadiť aj na svetových trhoch hľadajú pracovníkov, ktorí vyhovujú nielen po stránke vysokej odbornosti, ale aj z hľadiska všeobecných zručností a schopností. Mladí vysokoškolsky vzdelaní ľudia by mali v oblasti ľudských zdrojov predstavovať tú najvyššiu kvalitu a podporiť tak konkurencieschopnosť podniku. Mala by to byť pre podnik perspektívna pracovná sila, ktorá bude cez manažérske pozície reprezentovať firmu aj navonok. Z tohto pohľadu sa od nich viac vyžaduje aj pokiaľ ide o digitálne zručnosti, ovládanie cudzích jazykov, komunikačné schopnosti, ale aj samostatnosť, tvorivý prístup, schopnosť prinášať nové myšlienky, pracovať v tíme a pod. Projekt umožní komplexnejšie podchytiť aj túto problematiku a analyzovať, ako rôzne vysoké školy pristupujú k formovaniu týchto zručností u študentov.

LITERATÚRA A POUŽITÉ PRAMENE

- Stratégia konkurencieschopnosti Slovenska do roku 2010. Lisabonská stratégia pre Slovensko; Ministerstvo financií SR; Bratislava 2005
- M. Zvalová, Ľ. Srnánková, J. Hrušovská: Projekt: Uplatnenie absolventov vysokých škôl v praxi, UIPŠ, 2007
- Ľ. Srnánková: Nezamestnanosť absolventov vysokých škôl. Záverečná správa; ÚIPŠ; Bratislava 2004, 2005, 2006
- Zvalová, M.: Uplatnenie absolventov učiteľského štúdia, Záverečné správy 1995,1996,1997,1998, UIPŠ, Bratislava
- I. Rais, J. Hrušovská: Vývoj ukazovateľov slovenského vysoké školstva v rokoch 1990-2004 a výhľad do roku 2020, Záverečná správa, UIPŠ, 2005
- J. Koucký, M. Zelenka: Postavení vysokoškoláku a uplatnění absolventů vysokých škol na pracovním trhu 2006, SVP PF UK, Praha 2006
- H. Úlovcová J. Vojtěch: Uplatnění absolventů škol na trhu práce – 2005, Národní ústav odborného vzdělávání, Praha 2006
- Zákon č. 131/2002 Z. z., o vysokých školách, v aktuálnom znení
- Zákon č. 5/2004 Z.z., o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov, v aktuálnom znení
- Štatistická ročenka školstva SR 2004 až 2006; ÚIPŠ, Bratislava
- Základné štatistické ukazovatele o trhu práce v SR, mesačné štatistiky a štvrťročné štatistiky; ÚPSVaR, roky 2005, 2006, <http://www.upsvar.sk>;
- Štatistické výsledky o nezamestnanosti absolventov škôl a mladistvých k 31. 5. a k 30. 9. 2004 až 2006; ÚPSVaR, roky 2004, 2005, 2006 ,<http://www.upsvar.sk>;
- Štatistické databázy EURYDICE, OECD a UNESCO o terciárnom vzdelávaní, <http://www1.oecd.org/scripts>
- Global Education Digest, UNESCO Institute for Statistics. Montreal, jún 2004